

REPUBLIKA SLOVENIJA
**MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT**
Masarykova cesta 16, 1000 Ljubljana
Gp.mizs@gov.si

Številka: 0070-132/2013/53

Ljubljana, 25. julija 2017

EVA 2013-3330-00156

GENERALNI SEKRETARIAT VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE
Gp.gs@gov.si

ZADEVA: Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o poklicnem in strokovnem izobraževanju – redni postopek (EVA 2013-3330-0156) – NOVO GRADIVO - predlog za obravnavo

1. Predlog sklepov vlade:

Na podlagi drugega odstavka 2. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12,21/13, 47/13-ZDU-1G in 65/14) je Vlada Republike Slovenije na ... seji pod točko ... dne sprejela

S K L E P

Vlada Republike Slovenije je določila besedilo predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o poklicnem in strokovnem izobraževanju - redni postopek (EVA 2012-3330-0156) in ga posreduje Državnemu zboru Republike Slovenije.

Vlada Republike Slovenije
mag. Lilijana Kozlovič
GENERALNA SEKRETARKA

Priloga:
Predlog zakona

2. Predlog za obravnavo predloga zakona po nujnem ali skrajšanem postopku v državnem zboru z obrazložitvijo razlogov:

/

3.a Osebe, odgovorne za strokovno pripravo in usklajenost gradiva:

dr. Maja Makovec Brenčič, ministrica
dr. Andreja Barle Lakota, državna sekretarka
Elvira Šušmelj, direktorica Direktorata za srednje in višje šolstvo ter izobraževanje odraslih
dr. Slavica Alojzija Černoša, vodja Sektorja za srednje šolstvo
Nataša Hafner Vojčič, sekretarka v Direktoratu za srednje in višje šolstvo ter izobraževanje odraslih

3.b Zunanji strokovnjaki, ki so sodelovali pri pripravi dela ali celotnega gradiva:

/

4. Predstavniki vlade, ki bodo sodelovali pri delu državnega zbora:

dr. Maja Makovec Brenčič, ministrica
dr. Andreja Barle Lakota, državna sekretarka

5. Kratek povzetek gradiva:

S to novelo se predlagajo dopolnitve oziroma spremembe veljavnega zakona, ki upoštevajo nove nastale okoliščine zaradi spremenjenih družbenih razmer, uveljavljeno prakso in so potrebne zaradi usklajevanja z drugimi zakoni, ki so z uveljavitvijo vplivali posredno ali neposredno nanj, kot je to npr.: Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (Uradni list RS, št. 58/11) in Zakon o vajeništvu (Uradni list RS, št. 25/2017).

Poleg Zakona o poklicnem in strokovnem izobraževanju ureja področje srednješolskega izobraževanja tudi Zakon o gimnazijah (Uradni list RS, št. 1/07 – uradno prečiščeno besedilo). Veljavna zakona, ki sta nastajala v različnih časovnih obdobjih sta v nekaterih primerih vsebinsko in tudi terminološko neusklajena. Pri pripravi novih rešitev smo upoštevali tudi Strategijo Evropa 2020, Strateški okvir za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju (ET 2020), sklepe, priporočila in smernice Sveta EU in priporočila OECD.

Novela torej ne posega v dosedanja koncept ureditve poklicnega in strokovnega izobraževanja, temveč se s predlaganimi dopolnitvami oziroma popravki obstoječih določil le izboljšuje jasnost zakonskih določil in njihova usklajenost z drugimi strateškimi dokumenti in predpisi ter uveljavljeno prakso.

Spremembe in dopolnitve se predvsem nanašajo na:

- izboljšanje učinkovitosti izobraževanja skozi natančnejšo opredelitev trajanja statusa dijaka v srednjem poklicnem in strokovnem izobraževanju in možnosti prestopanja in ponavljanja,
- vzpostavitev centralnega registra učnih mest in umestitev verifikacije učnih mest, ki je bila do sedaj opredeljena v podzakonskih aktih, na zakonsko raven,
- izboljšanje dostopnosti do izobraževanja tujim državljanom, ki bivajo v Sloveniji, ter izenačitev pravice do poklicnega in strokovnega izobraževanja,
- tečaj slovenščine za dijake, katerih materni jezik ni slovenski jezik ali niso končali osnovnošolskega izobraževanja v Republiki Sloveniji,
- zagotovitev podrobne, enotne in mednarodno primerljive informacije delodajalcem o doseženi poklicni kvalifikaciji s priloženo k spričevalu,
- umestitev pravic in dolžnosti dijakov, ki so do sedaj bile opredeljene v podzakonskih aktih,
- opredelitev pogojev za bivanje v dijaškem domu,
- dopolnitev kazenskih določb.

Novela tudi nekoliko natančnejše opredeljuje vzporedno izobraževanje, preizkus znanja in nadarjenosti, in daje možnost vrednotenja predhodno pridobljenega znanja na srednješolski ravni.

Določbe, s katerimi se omejuje število let v rednem izobraževanju, bodo prispevale k učinkovitosti izobraževanja, preudarnosti dijakov ob odločitvi za vpis v posamezni izobraževalni program in ne nazadnje tudi k vzdržnosti financiranja poklicnega in strokovnega izobraževanja.

6. Presoja posledic za:

a)	javnofinančna sredstva nad 40.000 EUR v tekočem in naslednjih treh letih	NE
b)	usklajenost slovenskega pravnega reda s pravnim redom Evropske unije	NE
c)	administrativne posledice	NE
č)	gospodarstvo, zlasti mala in srednja podjetja ter konkurenčnost podjetij	NE
d)	okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki	NE
e)	socialno področje	NE
f)	dokumente razvojnega načrtovanja: <ul style="list-style-type: none"> - nacionalne dokumente razvojnega načrtovanja - razvojne politike na ravni programov po strukturi razvojne klasifikacije programskega proračuna - razvojne dokumente Evropske unije in mednarodnih 	NE

	organizacij	
7.a Predstavitev ocene finančnih posledic nad 40.000 EUR: (Samo če izberete DA pod točko 6.a.)		

I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu				
	Tekoče leto (t)	t + 1	t + 2	t + 3
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (-) prihodkov državnega proračuna				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (-) prihodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (-) odhodkov državnega proračuna	/	/	/	/
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (-) odhodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (-) obveznosti za druga javnofinančna sredstva				
II. Finančne posledice za državni proračun				
II.a Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
SKUPAJ				
II.b Manjkajoče pravice porabe bodo zagotovljene s prerazporeditvijo:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
SKUPAJ				
II.c Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov in povečanih odhodkov proračuna:				
Novi prihodki	Znesek za tekoče leto (t)		Znesek za t + 1	
SKUPAJ				
OBRAZLOŽITEV: /				
7.b Predstavitev ocene finančnih posledic pod 40.000 EUR:				
Novela zakona neposredno ne bo imela finančnih posledic za državni proračun in tudi ne vpliva na druga javno finančna				

sredstva.	
8. Predstavitev sodelovanja javnosti:	
Gradivo je bilo predhodno objavljeno na spletni strani predlagatelja:	NE
<p>Gradivo je bilo objavljeno na e-demokraciji od 10. 3. 2017 do 24. 3. 2017. V času javne obravnave novele smo prejeli pripombe in dopolnitve Zveze srednjih šol in dijaških domov Slovenije, Sindikata vzgoje, izobraževanja, znanosti in kulture Slovenije, Gospodarske zbornice Slovenije, Obrtno-podjetniške zbornice Slovenije, , Trgovinske zbornice Slovenije, Zveze ljudskih univerz Slovenije, Andragoškega centra Slovenije, Centra za slovenščino kot drugi in tuji jezik Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, posameznih ravnateljev in druge javnosti.</p> <p>Pripombe in dopolnitve so se nanašale večinoma na v nadaljevanju navedena področja zakona:</p> <p>Status dijaka, kjer se predlaga, da se status dijaka ne omejuje glede na dosedanje ureditev, saj izguba statusa dijaka vpliva na socialne razmere v družini, predlog pa je bil tudi, da se dijakom, ki po ponavljanju letnika prestopajo v drugi manj zahteven program, vendarle to omogoči. Slednji predlog je upoštevan in s tem je izjemoma tistim, ki so že neuspešno ponavljali v srednjem strokovnem izobraževanju, omogočen prestop v programe, ki se zaključijo z zaključnim izpitom in se jim tako omogoči pridobitev prvega poklica. Pravice in dolžnosti dijakov in vzgojno delovanje šole, s predlogom, da se ta vsebina podrobneje uredi v podzakonskem predpisu, kot je bilo do sedaj urejeno v Pravilniku o šolskem redu. Ta pripomba je bila upoštevana, tako da se v zakonu opredelijo le pravice in dolžnosti dijaka ter vzgojno delovanje šole za kršitve, zaradi katerih se dijaka lahko izključi iz šole. Podrobnejše določbe v zvezi z vzgojnim ukrepanjem in šolskim redom pa se uredijo v podzakonskem predpisu oziroma jih šola uredi z internim aktom v skladu s podzakonskim predpisom. Tečaj slovenščine in pravica za napredovanje brez ocene iz slovenščine, kjer so se zastavljala vprašanja o vzpostavitvi sistema preverjanja znanja slovenščine na A2 in o izvajalcih. Dana je bila pobuda, da se omogoči napredovanja tudi z več neocenjenimi predmeti in ne samo iz slovenščine, kar ni bilo sprejeto, saj je potrebno znanje slovenščine zagotoviti do te mere, da bodo uspešni pri drugih predmetih. Znanje na A2 ravni SEJO je mišljeno kot standard in ne kot certificiranje znanja slovenščine. Izvedbeni in organizacijski del bo opredeljen v pravilniku in morda še v drugih predpisih, ki se pripravljajo na drugih ministrstvih in uradih. Ob presoji izvedbenega dela se bo ugotovilo možno število ur za tečaj slovenščine in tedaj bodo ocenjene tudi obstoječe možnosti izobraževalnih programov, ki so že sprejeti in potrjeni na pristojnem strokovnem svetu. Zakon določa le podlago za zahtevano raven znanja slovenščine.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pravice udeležencev izrednega izobraževanja po tem zakonu oziroma pravice udeležencev izobraževanja odraslih, kot jih določa Zakon o izobraževanju odraslih (Ur. l. RS, št.110/06 - uradno prečiščeno besedilo) , kjer se izpostavlja skrb da zaradi črtanja drugega odstavka četrtega člena ti udeleženci po šolski zakonodaji ne bodo več upravičeni do pravic iz naslova statusa (zdravstveno zavarovanje, subvencioniran prevoz, delo preko študentskega servisa...). Tako kot za dijake so pravice za udeležence izobraževanja odraslih urejene v področnih zakonih. - Kadrovske pogoje za mentorja dijaku na praktičnem usposabljanju z delom, kjer smo ugodili predlogom zbornic, da je mentor dijaku poklicnega izobraževanja izjemoma lahko tudi oseba, ki ima najmanj srednje poklicno izobrazbo in najmanj 5 let delovnih izkušenj in ne 10 let delovnih izkušenj. - Globe, za katere ravnatelji opozarjajo, da so previsoke. Predlogu smo delno ugodili in znižali višino globe. - Pripombam v zvezi s terminologijo smo delno ugodili in sicer tam, kjer je to pomenilo poenotenje izrazoslovja in ni zadevalo pomenski členov. Sprejeli smo tudi slovnične popravke, kjer je to bilo potrebno. 	
<p>Gradivo je bilo poleg tega, da je bilo objavljeno na e-demokraciji, predstavljeno strokovni in zainteresirani javnosti: dne 20. 3. 2017 ravnateljem in ravnateljskim združenjem srednjih šol, dne 21.3.2017 Gospodarski zbornici Slovenije, Obrtno-podjetniški zbornici Slovenije in Trgovinski zbornici Slovenije, dne 22.3.2017 Dijaški organizaciji Slovenije in Študentski organizaciji Slovenije in dne 23.3.2017 Koordinaciji za poklicno in strokovno izobraževanje.</p> <p>Zakonsko gradivo je bilo poslano v medresorsko usklajevanje 31. 3. 2017.</p> <p>V medresorski obravnavi smo prejeli pripombe in dopolnitve od SVZ, MGRT, MDDSZEM, MJU, MF.</p> <p>Služba Vlade RS za zakonodajo je zaradi obsežnosti sprememb in dopolnitev predlagala pripravo novega zakona ali pa zmanjšanje števila členov. V predlagani noveli se je, upoštevajoč navedeni predlog SVZ, zmanjšalo število členov tako, da so ostali predlogi sprememb in dopolnitev tega zakona, ki jih je nujno urediti.</p> <p>Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo je predlagalo, črtanje vsebin, ki se nanašajo na verifikacijo učnih mest za regulirane poklice. Upoštevali smo predlog in ohranili obstoječo ureditev.</p> <p>Ministrstvo za finance je preverilo vrednosti dodatnih sredstev za izredno izobraževanje. Tega področja ne bomo uvrstili v spremembo te novele, kar pomeni, da iz tega naslova ne bo dodatnih finančnih sredstev.</p> <p>Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti je imelo pripombe v zvezi s pogoji za izpolnjevanje kadrovske pogojev za mentorje v podjetjih, ki smo jih upoštevali. Nismo pa mogli upoštevati pripomb v zvezi z možnostjo za pridobitev</p>	

nacionalne poklicne kvalifikacije v členih, ki jih sicer z novelo ne spreminjamo, saj je zakonska ureditev v navedenih členih v ZPSI-1 skladna z določili zakona, ki ureja nacionalne poklicne kvalifikacije.

Ministrstvo za javno upravo je imela pripombe na člen o postopku vročanja, katerega spremembo v skrajšani noveli nismo več predlagali.

9. Pri pripravi gradiva so bile upoštevane zahteve iz Resolucije o normativni dejavnosti:	DA
10. Gradivo je uvrščeno v delovni program vlade:	DA

dr. Maja Makovec Brenčič
MINISTRICA

Priloga I: predlog zakona

ZAKON
O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O POKLICNEM IN STROKOVNEM IZOBRAŽEVANJU - REDNI
POSTOPEK

I. UVOD**1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM PREDLOGA ZAKONA**

Današnje srednje poklicno in strokovno izobraževanje je bilo osnovano na ciljih Bele knjige o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji iz leta 1995 (v nadaljevanju: Bela knjiga 1995). Po letu 1996, ko je bil sprejet v paketu šolske zakonodaje tudi Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju, so nastajali izobraževalni programi za pridobitev nižje poklicne izobrazbe (2,5 let), za pridobitev srednje poklicne izobrazbe (3 leta), srednje strokovne izobrazbe (4 leta), izobraževalni programi za poklicno-tehniško izobraževanje (+2), in poklicni tečajji (1 leto) za pridobitev srednje strokovne izobrazbe za gimnazijce. Novost so bili tudi izobraževalni programi za pridobitev višje strokovne izobrazbe, ki jih uvrščamo v terciarno (visokošolsko) izobraževanje. Uvedeno je bilo tudi pridobivanje srednje strokovne izobrazbe z mojstrskim, delovodskim oziroma poslovodskim izpitom. Programske rešitve so sledile izhodiščem, ki jih je na predlog kurikularnih komisij in nacionalnega kurikularnega sveta sprejel pristojni strokovni svet.

Evalvacija programskih rešitev, ki je potekala v okviru evropskega projekta PHARE MOCCA, je pokazala, da se mnoga načela iz Bele knjige 1995 niso uresničila dovolj dosledno, programske rešitve pa so vse preveč sledile že poznanim in uveljavljenim vzorcem iz preteklosti: ohranili smo tradicionalno delitev izobraževalnih programov in vsebinskih sklopov, iz katerih je sestavljen posamezen izobraževalni program, na splošno izobraževalni del, strokovno teoretični del in na praktično izobraževanje, kar se kaže v strukturi programov (A-splošnoizobraževalni predmeti, B-strokovno-teoretični predmeti, C-praktično izobraževanje v šoli, Č-praktično izobraževanje pri delodajalcu, D-interesne dejavnosti). Poskušali smo uvesti t.i. dualno in šolsko obliko izobraževalnih programov za isti naziv poklicne izobrazbe, vendar se je uvajanje dualne oblike v Sloveniji izkazalo kot neustrezno, zato je bila opuščena.

Skladno s 24. smernico znotraj druge prednostne naloge Lizbonske strategije se je Republika Slovenija obvezala h gradnji nacionalne kvalifikacijske strukture po panogah in dejavnostih in h gradnji nacionalnega kvalifikacijskega okvira. Na teh podlagah in na podlagi opravljenih evalvacij in pripravljenih *Izhodišč* je bila v letih 2007 in 2008 izvedena celovita prenova izobraževalnih programov na vseh ravneh od nižjega do višjega izobraževanja. Nova *Izhodišča za pripravo izobraževalnih programov nižjega in srednjega poklicnega izobraževanja ter programov srednjega strokovnega izobraževanja* so prinesla pomembne spremembe: povezovanje splošnega, strokovno teoretičnega in praktičnega znanja, bolj poudarjajo pomen praktičnega usposabljanja z delom, uvajajo model odprtega kurikula tako, da prepuščajo 20 % programskega prostora šolam, da ga zapolnijo v dogovoru s socialnimi partnerji v lokalnem okolju. Na novo vzpostavljajo odnos med izobraževalnim programom in poklicnim standardom tako, da predlagajo širše zasnovane izobraževalne programe, ki obsegajo izobraževanje za več sorodnih poklicnih standardov oziroma za področje dela. Sestavo izobraževalnih programov za več poklicnih standardov rešujejo z modularnostjo: če program pripravljamo za več poklicnih standardov, se mora notranje členiti na module. Strokovni moduli nadomeščajo strokovno-teoretične predmete, več strokovnih modulov pa usposablja za poklicno kvalifikacijo. Usposobljenost za poklicno kvalifikacijo se sicer dokazuje bodisi z zaključnim izpitom, opravljenim po uspešnem zaključku izobraževalnega programa, bodisi s potrdilom o uspešnem preverjanju nacionalne poklicne kvalifikacije.

Primerjalne analize sistemov poklicnega in strokovnega izobraževanja v 25-ih evropskih državah kažejo na to, da je povsod prisoten trend krepitve povezovanja poklicnega in strokovnega izobraževanja s trgom dela, da je prisoten trend izboljševanja povezav med različnimi izobraževalnimi potmi (splošno – poklicno, odrasli – mladi) in da države posodablajo sisteme kvalifikacij v smeri medsebojnega prilagajanja kvalifikacijskih okvirov, poenostavljanja kvalifikacijskih struktur, ustvarjanja enakopravnosti med poklicnimi in akademskimi kompetencami.

Vendar pa se države razlikujejo po tem, kako členjen sistem imajo znotraj teh okvirov. Nemčija in Avstrija imata 2 tipa splošnega izobraževanja (poklicna gimnazija in splošna gimnazija), Finska in Francija pa zgolj 1 tip (splošna

gimnazija). Na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja delujeta na Finskem 2 tipa poklicnega izobraževanja (šolska in vajeniška oblika), v Franciji, Avstriji in Nemčiji pa 3 tipi poklicnega izobraževanja (šolska in vajeniška oblika, ki pripravljata za vstop na trg dela, in šolska oblika, ki pripravlja za vstop v terciarno izobraževanje). V Sloveniji se glede na 2 tipa splošnega izobraževanja lahko primerjamo z Avstrijo in Nemčijo, glede tipov poklicnega in strokovnega izobraževanja pa gre za razliko, saj se vajeništvo v Sloveniji ni uveljavilo (v šol. letu 2009/2010 smo imeli zgolj 56 vpisanih vajencev).

V Sloveniji imamo več vrst izobraževalnih programov poklicnega in strokovnega izobraževanja. (1) Nižje poklicno (NPI), ki traja praviloma dve leti in se zaključi z zaključnim izpitom, ki vsebuje izdelek oz. storitev in zagovor; (2) srednje poklicno izobraževanje (SPI), ki traja praviloma tri leta in se zaključi z zaključnim izpitom, ki vsebuje izpit iz slovenščine in izdelek oz. storitev in zagovor; in (3) srednje strokovno izobraževanje (SSI), ki traja praviloma štiri leta in se zaključi s poklicno maturo, ki vsebuje štiri enote: (a) slovenščina oz. materin jezik, (b) temeljni strokovno-teoretični predmet, (c) matematika ali tuj jezik, (d) preizkus praktične usposobljenosti za delo v stroki. Poleg tega imamo dodatno (4) dvoletno poklicno-tehniško izobraževanje (PTI), ki omogoča tistim z zaključnim izpitom v srednjem poklicnem izobraževanju pridobitev srednje strokovne izobrazbe. Poklicno-tehniško izobraževanje se zaključi s poklicno maturo, ki je enaka kot pri zaključku srednjega strokovnega izobraževanja. Poleg omenjenega imamo tudi enoletni *poklicni tečaj* za pridobitev poklicne mature, ki je predvsem v funkciji prekvalifikacije za pridobitev poklica.

Praktično izobraževanje. Za nižje in srednje poklicno izobraževanje se praktično izobraževanje izvaja v šoli in pri delodajalcu. Za srednje strokovno izobraževanje se praktično izobraževanje izvaja v šoli, če je določeno s programom, pa tudi pri delodajalcu. Pri delodajalcu se v srednjem poklicnem izobraževanju izvaja najmanj 24 tednov praktičnega izobraževanja, v srednjem strokovnem izobraževanju pa najmanj 4 tedne. Praktično izobraževanje v šoli se v srednjem poklicnem izobraževanju izvaja najmanj 20 tednov (650 ur), v srednjem strokovnem izobraževanju pa najmanj 19 tednov (620 ur).

Zaključek šolanja. Z opravljenim *zaključnim izpitom* v programih nižjega in srednjega poklicnega izobraževanja se pridobi poklicno usposobljenost za neposredni vstop na trg dela. Zaključni izpit v programih nižjega poklicnega izobraževanja omogoča tudi vstop v tri ali štiriletno srednje izobraževanje, zaključni izpit v programih srednjega poklicnega izobraževanja pa vstop v dvoletno poklicno-tehniško izobraževanje. Za izvedbo zaključnega izpita so imenovani naslednji organi: Državna komisija za zaključni izpit, šolska komisija za zaključni izpit in šolske izpitne komisije za zaključni izpit. Državna izpitna komisija za zaključni izpit koordinira, usklajuje in spremlja pripravo in izvedbo zaključnega izpita. Šolska komisija za zaključni izpit in šolske izpitne komisije za zaključni izpit pripravljajo in izvajajo zaključni izpit. Izdelek oz. storitev in zagovor ocenjuje šolska izpitna komisija, prisoten pa je lahko tudi predstavnik delodajalcev. Eksternost pri zaključnem izpitu torej ni v celoti zagotovljena. S slovenščino oz. materinim jezikom preverjamo splošne kompetence (samo programi SPI), z zaključnim delom, ki se opravlja kot izdelek oziroma storitev z zagovorom, pa poklicne kompetence. V tem smislu je zaključni izpit namenjen preverjanju poklicne usposobljenosti kandidata.

Z opravljenim *poklicno maturo* v programih srednjega strokovnega izobraževanja in poklicno-tehniškega izobraževanja se pridobi poklicna usposobljenost in možnost vstopa v višješolske in visokošolske strokovne programe. Ob opravljanju poklicne mature je možno opravljati tudi dodatni (splošno) maturitetni predmet, kar omogoča vstop v univerzitetne programe. Eksternost na poklicni maturi je delno zagotovljena. Za izvedbo poklicne mature so imenovani naslednji organi: Državna komisija za poklicno maturo, Državne predmetne komisije za poklicno maturo in Šolske maturitetne komisije za poklicno maturo. Prvo enoto (slovenščina oz. materin jezik) in tretjo enoto (matematika ali tuj jezik) pripravijo Državne predmetne komisije za poklicno maturo in sta na nacionalnem nivoju enaki za vse. Drugo enoto (temeljni strokovno-teoretični predmet) in četrto enoto (preizkus praktične usposobljenosti za delo v stroki) pripravijo Šolske maturitetne komisije za poklicno maturo (po navodilih Centra Republike Slovenije za poklicno izobraževanje; v nadaljevanju: CPI)). S prvo in tretjo enoto se preverja splošne kompetence, z drugo in s četrto pa poklicno usposobljenost.

Demografska gibanja in manjšanje vpisanih dijakov v programe

Krčenje obsega generacij, ki se vpisujejo v srednje šole, pomembno vpliva na vpis oziroma na zasedenost šolskih kapacitet. Kot je razvidno iz podatkov v tabeli 2, je to v preteklem desetletju in več še zlasti vplivalo na vpis v programe poklicnega in strokovnega izobraževanja. Sistem je bil v preteklosti naravnani na večjo populacijo, ki je leta 1980 štela skoraj 30 tisoč srednješolcev-novincev, do leta 1995 se je zelo zmanjšala in se je celo naslednje

desetletje gibala med 16 in 19 tisoč. Zaradi krčenja generacij se število dijakov, vpisanih v srednješolske programe, zmanjšuje, nasprotno pa torej velja za delež vpisane populacije. Delež učencev, ki izpolnjujejo osnovnošolsko obveznost ali uspešno končajo osnovno šolo ter se v istem letu odločijo za nadaljnje šolanje v srednjih šolah, se je od leta 1990/91 do leta 1995/96 povečal za dobrih 5 odstotkov, in sicer iz 88,07 % na 93,31 %. Trend visokega deleža mladih, ki nadaljujejo izobraževanje v srednjih šolah, se je nadaljeval tudi od leta 1997/98 do 2005/06, ko se je delež 15-letnikov, vključenih v izobraževanje, gibal med 95 % in 99 %. Delež vpisanih dijakov med prebivalstvom v starostni skupini od 15 do 19 let se je od šolskega leta 2000/2001, ko je bilo vpisanih 76,7 % dijakov te starosti, osem let pozneje v šolskem letu 2008/2009 povečal na 80,2 %.

V štirih ključnih programih je v letih od 1998/99 do 2010/11 prišlo do absolutnega in (z izjemo gimnazijskih programov) relativnega zmanjšanja vpisanih dijakov. Najbolj drastično je ta trend opazen pri dvoletnih programih NPI (71,03 %) in podobno tudi pri triletnih programih SPI (60,32 %). Tudi v štiriletnih programih SSI je v tem obdobju prišlo do zmanjšanja deleža vpisane srednješolske populacije, vendar je upad v primerjavi s prejšnjima dvema poklicnima programoma manjši (19,39 %). Štiriletni strokovni programi, ki se zaključijo s poklicno maturo in ki z opravljenim petim predmetom iz splošne mature omogočajo tudi vpis na določene univerzitetne programe, so bili za dijake bolj privlačni kot poklicni programi. Še bolj privlačni od štiriletnih strokovnih izobraževalnih programov pa so bili štiriletni gimnazijski programi, pri katerih se je delež vpisanih celo povečal za 11,73 %. Delež generacije, vključenih v poklicna programa (dvoletni NPI in triletni SPI), se je od leta 1989/1999, ko je obsegal skoraj eno tretjino dijakov (32,97 %), do leta 2010/2011 skrčil na 16,83 %. Nasprotno se je povečal delež vpisanih v dve vrsti štiriletnih strokovnih in splošnoizobraževalnih programov. Delež vpisanih v srednje strokovno izobraževanje (SSI) in v gimnazijske programe (GIM) je bil leta 1998/1999 67,03 %, do leta 2010/2011 pa se je dvignil na 83,17 %. Znotraj štiriletnih srednješolskih izobraževalnih programov pa se je povečal delež vpisanih v gimnazijske programe na račun štiriletnih strokovnih izobraževalnih programov. Razmerje med vpisanimi v ti dve vrsti programov je bilo leta 1998/1999 56,74 % proti 43,26 % v prid programov SSI, že leta 2001/2002 pa se je razmerje obrnilo, saj se je takrat znotraj štiriletnih srednješolskih programov v programih srednjega strokovnega izobraževanja izobraževalo 47,2 % dijakov, v gimnazijskih programih pa 52,8 % dijakov. V kasnejših letih se je trend znotraj omenjenih programov zopet obrnil v prid srednjega strokovnega izobraževanja, tako se v šolskem letu 2015/2016 v okviru štiriletnih programov 53,4 % dijakov izobražuje v srednje strokovnem izobraževanju, 46,6 % pa v gimnazijskih programih. Vpis v srednje poklicno izobraževanje pa se v zadnjih nekaj letih v absolutnih številih ni bistveno spreminjal, zaznaven pa je trend rahlega dvigovanja.

Presežek šolskih kapacitet in vpisnih mest, ki jih je imela na voljo posamezna šola, je šole spodbujal, da dijake pritegnejo v svoje izobraževalne programe in da jih tudi obdržijo v sistemu izobraževanja. Šolski sistem je iskal rešitve, kako zmanjšati število neuspešnih dijakov, ki izstopijo iz izobraževanja pred uspešnim zaključkom posameznega programa. V smer ohranjanja dijakov znotraj izobraževalnega sistema so delovale tudi druge v družbi prisotne silnice, kot je denimo želja po boljši izobrazbi, pomanjkanje delovnih mest na določenih področjih, in različni razlogi, ki spodbujajo željo mladih po podaljševanju šolanja. Ob pozitivnih učinkih spodbujanja kakovosti dela šol, prehodnosti in višanja deleža dijakov v programih, ki dajejo višjo stopnjo izobrazbe, ima krčenje obsega generacij tudi negativne učinke. Z željo dijakov po nadaljnjem šolanju, pridobitvijo višje stopnje izobrazbe in interesom šol, da z ustreznim vpisom ohranjajo čim več delovnih mest, je mogoče pojasnjevati tudi povečevanje vpisa v dvoletne programe PTI. V teh programih se je v prvi polovici preteklega desetletja vpis (v nasprotju s trendi pri ostalih treh programih NPI, SPI in SSI) tudi v absolutnih številkah še večal in se v sredini desetletja obrnil navzdol.

Tabela 1: Število vpisanih dijakov v posamezne vrste izobraževalnih programov

Šol.let.	NPI	SPI	SSI	GIM	PTI	PT	MT
1998/99	3020	29989	38070	29026	6298	65	68
1999/00	2741	27867	36018	31265	7285	97	182
2000/01	3439	25629	33576	33628	7763	95	378
2001/02	3012	23812	31987	35794	7811	193	621
2002/03	2785	22211	32120	37179	7592	218	1073
2003/04	2556	20614	32599	38082	7805	260	1287
2004/05	2247	19046	32736	38352	7773	293	1445
2005/06	1902	17664	32598	38413	7428	309	1546
2006/07	1630	15939	32078	37810	7047	343	1428
2007/08	1320	14381	31300	36425	6564	376	1257
2008/09	1125	13139	30929	35126	5693	372	1134
2009/10	1052	12361	30910	33861	5273	406	1192
2010/11	875	11900	30688	32432	4839	429	1077
2011/12	836	11750	30542	31315	4386	313	759
2012/13	797	11659	30366	30324	3955	366	713
2013/14	871	11683	30483	28789	3823	364	701
2014/15	901	11764	30433	27686	3655	363	527
2015/16	960	12038	30819	26864	3485	271	394

Vir: MIZŠ.

NPI - Nižje poklicno izobraževanje; **SPI** - Srednje poklicno izobraževanje; **SSI** - Srednje strokovno izobraževanje; **GIM** - Gimnazija (Splošna in Strokovna); **PTI** - Poklicno-tehnično izobraževanje; **PT** - Poklicni tečaj; **MT** - Maturitetni tečaj

Kakovostna usposobitev za poklic, želja po nadaljnjem šolanju in prehodnost v sistemu

Raziskava o organizaciji poklicnega in strokovnega izobraževanja, ki je bila opravljena v letu 2010, je pokazala, da se med mnenji učiteljev in ravnateljev na eni strani ter na drugi strani delodajalcev o tem, kako kakovostno lahko v okviru obstoječih izobraževalnih programov, ki jih izvajajo na šolah, usposobijo dijake za poklic, ki ga bodo opravljali, pojavljajo statistično pomembne razlike. Medtem ko več učiteljev (67,4 %) in ravnateljev (32 oz. 84,2 %) kot delodajalcev (39,8 %) ocenjuje, da lahko dijake usposobijo kakovostno oziroma zelo kakovostno, več delodajalcev, skoraj polovica (47,5 %), ocenjuje, da šole srednje kakovostno usposobijo dijake za njihov poklic, 12,0 % pa jih meni, da jih slabo usposobijo. Verjetno so te ocene tudi izraz različnih kriterijev, kaj pomeni kakovostno izobraziti za poklic, pri čemer so delodajalci verjetno bolj pozorni na praktično usposobitev dijaka za poklic.

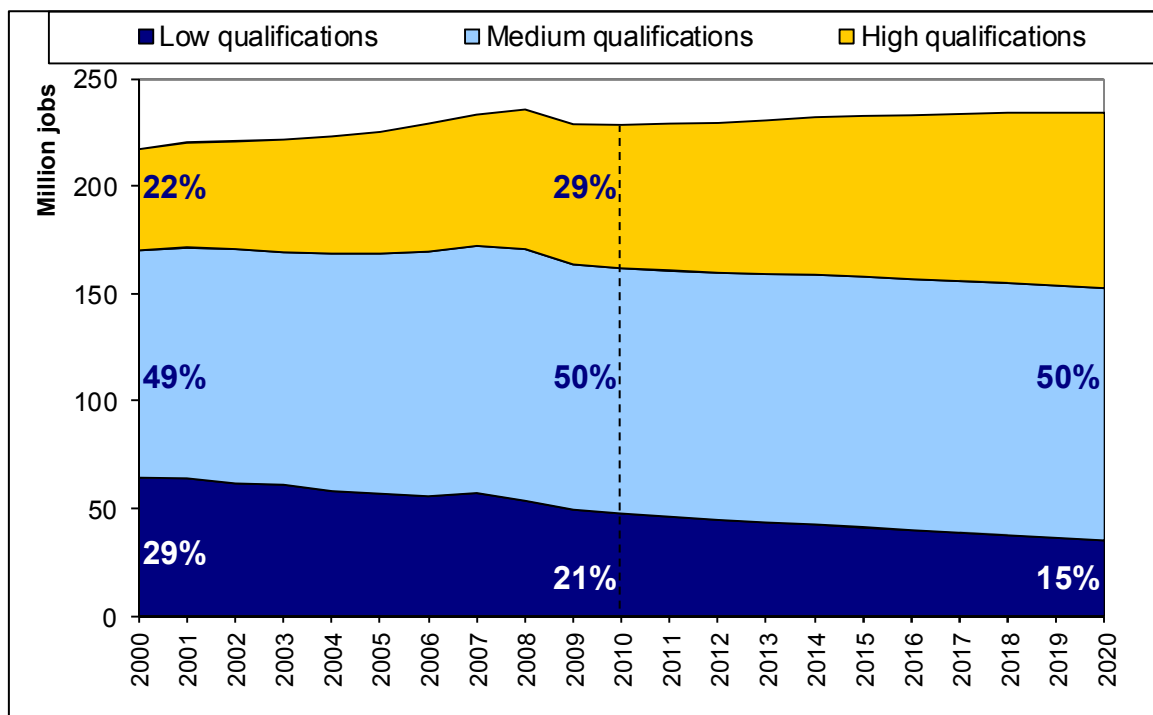
Po mnenju učiteljev in šolskih svetovalnih delavcev imajo dijaki veliko željo po nadaljnjem šolanju. Večina učiteljev in šolskih svetovalnih delavcev meni, da je takih dijakov več kot tri četrtine: 19,6 % učiteljev in 17 (43,6 %) šolskih svetovalnih delavcev meni, da si to želijo vsi ali skoraj vsi, da ima željo po nadaljnjem šolanju približno tri četrtine dijakov, pa meni 44,6 % učiteljev in 16 (41,0 %) šolskih svetovalnih delavcev. Tudi evalvacijsko poročilo zaključnega izpita v programih Avtoserviser, Avtokaroserist, Mehatronik operater, Grafični operater in Frizer je pokazalo, da 61,5 % vseh dijakov namerava nadaljevati šolanje.

Sistem poklicnega in strokovnega izobraževanja trenutno dijakom omogoča prehodnost tako po vertikali kot tudi horizontalno med srednješolskimi programi. Učitelji in ravnatelji izražajo podporo prehodnosti, saj večina učiteljev (72,2 %), ravnateljev (23 oz. 62,2 %) in šolskih svetovalnih delavcev (28 oz. 71,8 %) meni, da je možnost prehajanja

med različnimi izobraževalnimi programi ustrezna, čeprav so potrebne določene spremembe. Mnenja nakazujejo, da je ob iskanju novih rešitev vertikalno in horizontalno prehodnost potrebno ohraniti.

Dvigovanje nivoja znanja, ki bo potreben za pridobitev poklicne izobrazbe

Vsaj na evropski ravni velja, da je v prihodnje pričakovati nadaljnje dvigovanje nivoja znanja, ki bo potreben za pridobitev poklica oziroma ustrezne izobrazbe. Kot lahko sklepamo iz *Strategije za pametno, trajnostno in vključujočo rast Evropa 2020*, bo razvoj gospodarstva zahteval dvig ravni in kvalitete znanja: »Do leta 2020 bo za dodatnih 16 milijonov delovnih mest potrebna visoka usposobljenost, povpraševanje po nizkokvalificiranih delovnih mestih pa bo upadlo za 12 milijonov. Zaradi daljše delovne dobe bo prav tako treba vse življenje pridobivati in razvijati nove kvalifikacije«. Slednje potrjuje tudi študija *Skills supply and demand in Europe*, iz katere je razvidno, da delovna mesta za delovno silo z nizko usposobljenostjo izginejo, medtem ko se število delovnih mest za srednje ohranja in za visoko usposobljen kader viša. Tendenca vseh držav je, da zmanjšujejo specializiranost splošnega izobraževanja ter poklicnega in strokovnega izobraževanja.

Slika 1: Spremembe v izobrazbenem profilu v 27 državah EU v obdobju 2000-2020

Vir: Skills supply and demand in Europe (2010).

Prehodnost med izobraževalnimi programi in priznavanje opravljenih obveznosti

Slovenski šolski sistem že sedaj ustreza splošnim prizadevanjem vseh držav, ki so usmerjena v to, da se tistim, ki so izbrali pot poklicnega in strokovnega izobraževanja, omogoči vstop v terciarno izobraževanje. Tudi mnenje učiteljev, delodajalcev in ravnateljev potrjuje, da je prehodnost in vertikalno napredovanje pomembno, saj največ ravnateljev (22 oz. 59,5 %) ocenjuje, da je zagotovitev napredovanja znotraj istega poklicne smeri zelo pomembna. Tako meni 35,8 % učiteljev in 42,2 % delodajalcev. Več učiteljev (51,7 %) in delodajalcev (50,0 %) meni, da je tako napredovanje pomembno, kar meni tudi 14 (37,8 %) ravnateljev. Od načela zagotavljanja horizontalne in vertikalne prehodnosti torej ne kaže odstopati.

Socialno partnerstvo

Primerjalne analize s Francijo, Finsko, z Avstrijo in Nemčijo so pokazale, da ima socialno partnerstvo med delodajalci, delojemalci in državo na področju poklicnega izobraževanja v različnih primerjanih državah različno tradicijo, tudi oblike so različne. Povsod pa država s svojimi instrumenti podpira delodajalce in delojemalce za uresničevanje nalog na področju poklicnega izobraževanja. V Nemčiji spodbuja država in zvezne dežele delodajalce, da odpirajo učna mesta za praktično usposabljanje vajencev (v letu 2009 14.000 evrov subvencije). Nekatere

zbornice večino svojega dela namenjajo prav poklicnemu izobraževanju. Za vse v mednarodno primerjavo vključene države je izredno pomembno, da delodajalci sodelujejo s šolami pri usposabljanju dijakov za opravljanje določenega poklica oziroma pri pridobivanju poklicnih kompetenc.

V preteklem obdobju so se pri nas zbornice kadrovske usposobile za naloge na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja (zlasti GZS in OZS), s spremembo zakonov, ki urejajo organiziranost gospodarskih subjektov v zbornice in s tem povezanim financiranjem zbornic (neobvezna članarina), pa se kažejo znaki, da področje poklicnega in strokovnega izobraževanja ni prioriteta delodajalcev, organiziranih v zbornice. S spremembo zakonodaje sta se spremenila statusa gospodarske zbornice (GZS) in obrtne zbornice (OZS), ki zastopata le še njene prostovoljne člane, kar pomeni, da ne zastopa interesov nečlanov, torej drugih subjektov iz gospodarstva. Zato brez ustreznih državnih spodbud delodajalci ne bodo več prepoznavali svoje vloge pri načrtovanju, programiranju, še zlasti pa ne pri izvajanju poklicnega in strokovnega izobraževanja.

Vloga panožnih sindikatov pri načrtovanju in izvajanju poklicnega izobraževanja je bila izkoriščena na ravni najvišjih organov, kot je strokovni svet in področni odbori, ki usklajujejo poklicne standarde.

Socialno partnerstvo je temelj poklicnega in strokovnega izobraževanja v Republiki Slovenije, podobno kot to velja za razvite izobraževalne sisteme v državah članicah EU pa tudi širše v Evropi in v svetu.

Socialno partnerstvo uresničujemo pri načrtovanju, programiranju in izvajanju poklicnega in strokovnega izobraževanja. Ocenjujemo, da smo v prenovi poklicnega in strokovnega izobraževanja, ki smo jo izvajali s pripravo poklicnih standardov (načrtovanje) in pri pripravi izobraževalnih programov (programiranje) dokaj uspešno uresničevali načelo socialnega partnerstva. V področnih odborih je prišlo do soočenja stališč predstavnikov delodajalcev, ki so organizirane v zbornice, v primerih reguliranih poklicev pa tudi resornih ministrstev (zdravje, notranje zadeve, okolje) in predstavnikov šol ter sindikatov. Opažamo pa, da je sodelovanje sindikatov pogosto le formalno in da ti niso ustrezno organizirani, da bi lahko sodelovali kot enakovreden partner pri uresničevanju, čeprav so na vseh nivojih vključeni kot enakopraven partner.

Analiza odzivov delodajalcev, šol in dijakov, ki so nastali ob nastajanju Bele knjige o vzgoji in izobraževanju leta 2011, kaže, da utegne biti eden od razlogov za dokaj kritično oceno praktičnega usposabljanja z delom tudi v sistemski ureditvi poklicnega in strokovnega izobraževanja. S spremembo Zakona o poklicnem in strokovnem izobraževanju leta 2006 in z uveljavitvijo novih Izhodišč za pripravo izobraževalnih programov v nižjem in srednjem poklicnem ter srednjem strokovnem izobraževanju iz leta 2001 je bi v Sloveniji opuščen sistem vajeništva, ki ga sicer poznajo druge države članice EU, v srednji Evropi (Avstrija, Nemčija, Švica) kot dualni sistem. Ohranile so se nekatere »pozitivne izkušnje dualnega sistema«, ki smo ga uvedli v letu 1998 v skladu z Zakonom o poklicnem in strokovnem izobraževanju iz leta 1996. V tri letnih programih poklicnega izobraževanja je določeno, da dijaki opravijo najmanj 24 tednov praktičnega usposabljanja z delom pri delodajalcu. Odnosi med delodajalcem in dijakom oz. njegovimi starši se lahko uredijo z individualno učno pogodbo ali pa s kolektivno pogodbo, sklenjeno med šolo in delodajalcem, s katero šola uredi odnose z delodajalci in ki je postala prevladujoča.

Ta »hibridni sistem« med vajeništvom in šolsko obliko, ki je vezan zlasti na individualno učno pogodbo, ustvarja dodatne nesporazume med dijaki in delodajalci in vzpostavlja neenakopravne odnose med šolo in delodajalci, dijaki pa so v dveh različnih pozicijah, eni vezani na kolektivno, drugi z individualno pogodbo,

Čeprav je organizacija in umeščenost praktičnega usposabljanja z delom najbolj pereča v srednjem poklicnem izobraževanju, pa se podobne zadrege pojavljajo tudi v srednjem in višjem strokovnem izobraževanju. V našem sistemu namreč ne poznamo posebnega statusa vajenca (apprentice), ki je značilen za večino evropskih sistemov poklicnega in strokovnega izobraževanja in ki deloma posega tudi na delovno pravno področje in področje aktivne politike zaposlovanja. Upoštevajoč priporočila Evropske zaveze za vajeništva (The European Alliance for Apprenticeships) bi bilo v naslednjem obdobju potrebno proučiti možnosti za uvajanje različnih oblik sistema vajeništva (apprenticeship) v naš sistem, s čimer bi lahko dosegli višjo stopnjo praktične usposobljenosti dijakov in študentov in omogočili tesnejšo povezavo med izobraževalnim sistemom in sistemom dela. Sodelovanje delodajalcev je nujni pogoj za uspešno uvedbo sistema vajeništva. Uvedba vajeništva je mogoča ob širokem soglasju delodajalcev, delojemalcev, staršev, dijakov in ministrstev. Samo tako široko soglasje zagotavlja uspešnost uvedbe tega sistema. Obstaja večinsko soglasje, da se vajeništvo uredi s posebnim zakonom o vajeništvu, s katerim bo urejeno posebno delovno razmerje vajenca in vse iz tega izhajajoče pravice in posebnosti. V zakonu, ki ureja poklicno in strokovno izobraževanje, pa se zagotovi potrebna povezanost obeh načinov poklicnega in strokovnega izobraževanja izenačitev pravic dijakov in vajencev v šoli in enakovrednost dosežene izobrazbe v obeh načinih.

Praktično usposabljanje pri delodajalcu

Evalvacije praktičnega izobraževanja, ki jih je izvedel CPI, kažejo na pozitivne učinke tega dela praktičnega izobraževanja, ki se izvaja pri delodajalcih (PUD) predvsem v:

- dopolnjevanju znanj in kompetenc, pridobljenih v programu,
- večjo povezanostjo med teoretičnim in praktičnim delom izobraževanja,
- vzpostavljanju zvez med šolami in delodajalci,
- prilagajanju odprtega kurikula potrebam.

Največ ravnateljev (15 oz. 39,5 %) meni, da naj v prihodnje praktično usposabljanje dijakov z delom (sedanji PUD) v okviru srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja izvajajo delodajalci, tako meni 30,8 % delodajalcev. Največ delodajalcev (61,6 %) pa meni, da naj bi to izvajali delodajalci in mentorji na verificiranem učnem mestu na šoli, kar je menila tudi slaba tretjina (12 oz. 31,6 %) ravnateljev. Pri tem pa je potrebno za kakovostnejše izvajanje praktičnega usposabljanja zagotoviti dodatne sistemske spodbude za delodajalce, s čimer se je strinjalo 64,6 % delodajalcev in 24 (63,2 %) ravnateljev.

Potrebno je upoštevati, da sedanje triletno poklicno izobraževanje z do sedaj uveljavljenim deležem splošno izobraževalnih predmetov po mnenju delodajalcev ne zagotavlja ustrezne poklicne usposobljenosti. Prav tako ne bo mogoče preprosto odpraviti dejstva, da se v poklicno izobraževanje vključujejo predvsem dijaki z manjšim kulturnim kapitalom, manj motivirani za učenje, s slabšimi učni navadami in dosežki v osnovni šoli. Tako ni potrebno odgovoriti le na vprašanje doseganja ustrezne praktične usposobljenosti za poklic, pač pa tudi, kako je v teh pogojih mogoče dosegati cilje, ki so opredeljeni v splošno izobraževalnem delu programov. Ob tem primerjava z drugimi sistemi poklicnega izobraževanja v primerjanih evropskih državah pokaže, da je naše triletno poklicno izobraževanje prekratko.

Povečan obseg praktičnega usposabljanja zagotavlja boljšo zaposljivost in omogoča tesnejše vezi z bodočimi delodajalci. Kot eden od ukrepov proti nadaljnjemu upadanju vpisa v srednje poklicno izobraževanje so potrebne dodatne kompetence, ki naredijo poklicne šole bolj atraktivne pri zaposlovanju in pri nadaljnjih možnostih izobraževanja.

Zaključek

Ocenjujemo, da temeljitejše sistemske spremembe poklicnega in strokovnega izobraževanja niso potrebne, treba pa je spremeniti oziroma dopolniti nekatera določila:

- opredeliti status dijaka v srednjem izobraževanju in s tem izboljšati učinkovitost izobraževanja, saj narašča število tistih, ki se v šole vpisujejo ne zaradi želje po izobraževanju, ampak zaradi ugodnosti, ki jih imajo, ko si pridobijo status dijaka, zato se natančneje opredeli pravico do prestopanja in ponavljanja,
- omejiti pravico do vzporednega izobraževanja zgolj na program umetniške gimnazije glasbene smeri in plesne smeri,
- omogočiti (ponovno) uvedbo dualnega sistema oziroma vajeništva,
- vzpostaviti centralni register učnih mest in verifikacijo učnih mest umestiti v zakon, ker je bila do sedaj opredeljena v podzakonskih predpisih,
- zagotoviti podrobne, enotne in mednarodno primerljive informacije delodajalcem o doseženi poklicni kvalifikaciji,
- izboljšati dostopnost do izobraževanja tujim državljanom, ki plačujejo v Republiki Sloveniji davke in prispevke ter jim izenačiti pravice do srednješolskega strokovnega in poklicnega izobraževanja z državljani Republike Slovenije,
- zagotoviti tečaj slovenščine za dijake, katerih materni jezik ni slovenski jezik ali niso končali osnovnošolskega izobraževanja v Republiki Sloveniji in jim s tem omogočiti uspešnejše izobraževanje,
- dopolniti določila o bivanju v dijaškem domu,
- umestiti pravice in dolžnosti dijakov in vzgojno delovanje šole v zakon; te vsebine so bile do sedaj urejene v podzakonskem predpisu (Pravilnik o šolskem redu).

Novela tudi nekoliko natančneje opredeljuje vzporedno izobraževanje, preizkus nadarjenosti, ter upošteva vrednotenje predhodno pridobljenega znanja na srednješolski ravni.

2. CILJI, NAČELA IN POGlavITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2.1. Cilji zakona

Poglaviti cilj novele zakona je posodobitev zakona upoštevajoč nove nastale okoliščine zaradi spremenjenih družbenih razmer, uveljavljeno prakso, evropske strateške dokumente, priporočila OECD ter terminološka uskladitev z zakonom, ki ureja gimnazijsko izobraževanje.

Posodobitve in uskladitve se nanašajo predvsem na omejitve trajanja statusa dijaka, izenačitev pravic do poklicnega in strokovnega izobraževanja za tuje državljane, ki v naši državi plačujejo davke in prispevke, z državljani RS, zagotavljanje tečaja slovenščine za dijake, katerih materni jezik ni slovenski jezik ali niso končali osnovnošolskega izobraževanja v Republiki Sloveniji, omejitve vzporednega izobraževanja zgolj na izobraževanje v umetniški gimnaziji, delo z nadarjenimi dijaki in na pogoje za vpis dijakov s posebnimi potrebami ter na upoštevanje in vrednotenje predhodno pridobljenega znanja.

S predlaganimi rešitvami se omogoča razvoj sodobnih konceptov vzgoje in izobraževanja skozi trajnostni razvoj, podjetnost, inovativnost in ustvarjalnost, ki se razvijajo znotraj interdisciplinarnega pristopa razvoja zlasti prečnih ključnih kompetenc. Predlogi gredo tudi v smeri približevanja najnovejšim priporočilom Sveta Evropske unije na področju ustvarjanja novih priložnosti za učenje in v tem kontekstu priznavanje učnih rezultatov, pridobljenih s formalnim in neformalnim izobraževanjem in učenjem. Odpira se možnost uvedbe vajeniškega sistema poklicnega in strokovnega izobraževanja, ki bo sicer urejeno v posebnem zakonu o vajeništvu.

S predlaganimi rešitvami v tem zakonu se zagotavlja razvoj sodobnih konceptov vzgoje in izobraževanja, skozi trajnostni razvoj, podjetnost, inovativnost in ustvarjalnost, ki se razvijajo znotraj interdisciplinarnega pristopa razvoja poklicnih in prečnih ključnih kompetenc. Predlogi gredo tudi v smeri približevanja najnovejšim priporočilom Sveta Evropske unije na področju ustvarjanja novih priložnosti za učenje in v tem kontekstu priznavanje učnih rezultatov, pridobljenih s formalnim in neformalnim izobraževanjem in učenjem.

RAZVOJ PODJETNOSTI, INOVATIVNOSTI IN USTVARJALNOSTI

Skupno poročilo Sveta in Komisije o napredku pri izvajanju delovnega programa „Izobraževanje in usposabljanje 2010“ (2010/C 117/01) navaja da Evropski referenčni okvir ključnih kompetenc za vseživljenjsko učenje, ki je bil sprejet leta 2006 (Uradni list RS, št. 394), opredeljuje osem ključnih kompetenc, potrebnih za osebno izpolnitev, aktivno državljanstvo, socialno vključenost in zaposljivost v družbi znanja. Posebej je izpostavljena kompetenca »samoiniciativnost in podjetnost«. Prav tako je navedeno, da bi moralo splošno izobraževanje podpirati razvoj teh ključnih kompetenc do take stopnje, da bi bili vsi mladi, tudi tisti iz prikrajšanih skupin, usposobljeni za nadaljnje učenje. Izobraževanje in usposabljanje odraslih bi morala vsem odraslim omogočiti, da vse življenje razvijajo in posodablajo svoje ključne kompetence.

Poleg tega pa sklepi sveta z dne 12. maja 2009 o strateškem okviru za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju („ET 2020“) (2009/C 119/02) opredeljuje štiri strateške cilje, pri čemer je četrti strateški cilj na področju izobraževanja in usposabljanja Krepitev ustvarjalnosti in inovativnosti na vseh ravneh izobraževanja in usposabljanja.

Raziskava Mladina 2010, ki sta jo opravila Filozofska fakulteta v Mariboru in Interstat (Urad za mladino, december 2010), je pokazala, da so mladi sicer mnenja, da izobraževalni sistemi razvijajo samoiniciativnost, da pa formalno izobraževanje ponuja relativno malo znanj, ki so potrebna za ustanovitev in vodenje podjetij. Mladi zaznavajo svojevrstno deficitarnost izobraževalnega sistema. Kot ključna kompetenca podjetnost in inovativnost predstavljajo tudi znanje proaktivnega vodenja projektov (vključno z znanjem, kot so sposobnost načrtovanja, organizacije, vodenja, analiziranja, sporazumevanja, načrtovanja projekta, ovrednotenja in zapisovanja), učinkovitega zastopanja in pogajanja ter sposobnost za delo posameznika in skupinsko v timih. Sposobnost presoje lastne prednosti in pomanjkljivosti ter sposobnost oceniti in po potrebi sprejemati tveganja je bistvena.

Pri dijakih je potrebno razvijati kreativnost, inovativnost in spodbujati vseživljenjsko učenje in načrtovanje kariere. Skozi prečne kurikularne vsebine se razvija zavedanje o nacionalnih, kulturnih razsežnostih ter lastnega položaja v okolju skozi trajnostni razvoj in ohranjanje okolja.

DIJAKI IZ DRUGIH DRŽAV IN TEČAJ SLOVENŠČINE

Novela določa, da imajo tuji državljani, ki plačujejo davke in prispevke v Republiki Sloveniji, enake pravice do izobraževanja kot slovenski državljani in se jim s tem omogoča boljša dostopnost do izobraževalnega sistema.

Prav ti sodobni migracijski procesi in prost pretok delovne sile se odražajo tudi v šolskem prostoru, saj se vsako leto v slovenske osnovne in srednje šole vključujejo učenci, ki ne znajo slovenskega jezika do te mere, da bi lahko spremljali pouk in bili uspešni pri obvladovanju učne snovi. Zato je potrebno na zakonski ravni zagotoviti pomoč pri učenju slovenščine ter jim omogočiti enakopravnost v srednješolskem izobraževanju, predvsem pa uspešnost pri izobraževanju. V šolskem letu 2014/15 je bilo v srednje šole vključenih 2.748 dijakov iz drugih držav, v šolskem letu 2015/16 pa že 3.170.

Novela zagotavlja pomoč dijakom, ki jim slovenščina ni materni jezik ali pa se niso izobraževali v Republiki Sloveniji, tako, da jim šola organizira intenzivni tečaj slovenščine na začetku izobraževanja ter jim omogoča doseganje ravni A2 Skupnega evropskega jezikovnega okvira, saj po mnenju strokovnjakov to omogoča spremljanje pouka ter uspešno izobraževanje. Tečaj slovenščine bo izveden po javnoveljavnem izobraževalnem programu in s tem omogoča merljivost in primerljivost znanja slovenščine, ki omogoča spremljanje pouka in uspešno zaključevanje izobraževanja.

POSTOPEK VERIFIKACIJE UČNIH MEST IN VZPOSTAVITEV CENTRALNEGA REGISTRA

Verifikacija učnih mest je bila do sedaj urejena v podzakonskem predpisu, ureditev se prenaša na zakonsko raven, in sicer se urejajo nosilci in postopek verifikacije učnih mest, vsebina registra učnih mest in vzpostavitev novitega registra učnih mest na državni ravni.

Za verifikacijo učnih mest je pristojna zbornica, ki ima javno pooblastilo na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja, za verifikacijo učnih mest za regulirane poklice pa je pristojno ministrstvo, pristojno za posamezni regulirani poklic. Za verifikacijo učnega mesta mora delodajalec izpolnjevati minimalne pogoje glede delovnega prostora, opreme in dejavnosti, ki jo izvaja ter mora dijaku zagotoviti mentorja, ki izpolnjuje zahtevane kadrovske pogoje. Verificirajo se učna mesta v srednjem poklicnem izobraževanju, v srednjem strokovnem izobraževanju pa če je z izobraževalnim programom določenih vsaj 14 tednov praktičnega usposabljanja z delom. V nižjem poklicnem izobraževanju se učna mesta ne verificirajo. Določbe tega zakona, ki veljajo za verifikacijo učnih mest, se uporabljajo tudi za verifikacijo vajeniških učnih mest pri delodajalcih, ki izvajajo praktično usposabljanje z delom za vajence.

Izpolnjevanje minimalnih pogojev delovnega prostora, opreme in dejavnosti lahko v postopku verifikacije ugotavlja le oseba, ki izpolnjuje izobrazbene pogoje za mentorja, pri čemer se pedagoško-andragoška usposobljenost ne upošteva kot izobrazbeni pogoj.

Zbornica po ustrezno izpeljanem ugotovitvenem postopku izda delodajalcu odločbo o izpolnjevanju pogojev za izvajanje praktičnega usposabljanja z delom, vodi evidenco izdanih odločb ter v registru učnih mest objavi podatke verificiranih delodajalcih.

Centralni register učnih mest, ki vsebuje podatke o prostih učnih mestih (tudi vajeniških), vzpostavi, vodi, vzdržuje in nadzoruje javni zavod, pristojen za strokovne naloge na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja. Podatke za centralni register za posamezno šolsko leto zagotavljajo pristojne zbornice, za učna mesta za regulirane poklice pa ministrstvo, pristojno za posamezni regulirani poklic.

OMEJITVE TRAJANJA IZOBRAŽEVANJA

Predlagana sprememba omejuje trajanje rednega izobraževanja v statusu dijaka na čas trajanja izobraževalnega programa, ki se lahko zaradi ponavljanja letnika ali prestopa v drug izobraževalni program podaljša največ za eno šolsko leto. Izjemoma pa se lahko podaljša še za eno leto dijaku, ki je v srednjem strokovnem izobraževanju že ponavljal in prestopi v izobraževalni program, ki se zaključi z zaključnim izpitom. Še vedno pa je ostalo v veljavi določilo, ki dijakom s posebnimi potrebami, vrhunskim in perspektivnim športnikom, dijakom, ki se vzporedno izobražujejo oziroma zaradi posebnih osebnih okoliščin omogoča podaljšanje statusa še za največ dve šolski leti.

VZPOREDNO IZOBRAŽEVANJE

Predlagana sprememba omejuje pravico do vzporednega izobraževanja samo na program umetniške gimnazije glasbene in plesne smeri, saj se je v praksi izkazalo, da je dosedanja rešitev, ki je omogočala vzporedno izobraževanje v kateremkoli srednješolskem programu, za dijaka težko izvedljiva zaradi preseganja predpisane tedenske obremenitve dijakov.

PRAVICE IN DOLŽNOSTI DIJAKOV IN VZGOJNO DELOVANJE

Z novelo zakona se urejajo pravice in dolžnosti dijakov, kar je bilo do sedaj urejeno v podzakonskem predpisu, pri čemer se podrobnejše opredelijo tisti postopki, ki posegajo v pravico dijaka do prisotnosti pri pouku in drugih oblikah izobraževanja. Druge vsebine v zvezi z vzgojnim ukrepanjem in šolskim redom pa bodo še naprej urejene s podzakonskim predpisom (pravilnikom o šolskem redu).

Poleg tega lahko šola z internim aktom (šolska pravila) uredi način uresničevanja vzgojnih ciljev, način vzgojnega delovanja oziroma izvajanja vzgojno-izobraževalnega dela šole v skladu s tem zakonom in podzakonskim predpisom.

PRIZNAVANJE FORMALNO IN NEFORMALNO PREDHODNO PRIDOBLJENEGA ZNANJA

Glede na potrebo po povečani mobilnosti, zlasti mladih delavcev, za zmanjšanje primanjkljaja usposobljene delovne sile ter po boljšem vrednotenju spretnosti in kompetenc, pridobljenih zunaj formalnih sistemov, je priznavanje in vrednotenje predhodno pridobljenega znanja nujno. Uveljavljanje vseživljenjskega učenja, priznavanje tudi neformalno pridobljenega znanja, vrednotenje sposobnosti za uporabo znanja, za reševanje problemov, za sodelovanje s sodelavci v strokovnem timu, uveljavljanje aktivnih oblik učenja s projektnim delom in načrtovanje poklicne kariere terja tudi nove zakonske opredelitve ocenjevanja znanja in napredovanja.

Posamezniki se učijo in pridobivajo znanje, nove kompetence in spretnosti tudi izven formalnih oblik izobraževanja. Glede na to, da morajo sistemi izobraževanja vsem državljanom dati možnost, da zagotovijo vidnost znanja, ki so ga pridobil tako v šoli kot zunaj nje in ga uporabijo v nadaljnjem izobraževanju, je cilj priznavanja neformalnih in priložnostnih učnih izkušenj v državah članicah EU zastavljen v strategiji Evropa 2020. Poznavanje neformalno pridobljenih znanj na splošno prispeva k uresničevanju ciljev strategije Evropa 2020, s čimer se zmanjšuje število oseb, ki predčasno pustijo šolanje, povečuje pa se delež oseb med 30. in 34. letom, ki uspešno zaključijo terciarno ali enakovredno izobraževanje. Priporočilo Sveta Evrope (Bruselj, 2012) je, da se s priznavanjem spretnosti, pridobljenih v okviru neformalnega izobraževanja za mlade, prispeva tudi k uresničevanju Strategije EU za mlade – vlaganje v mlade in krepitev njihove vloge in položaja – Prenovljena odprta metoda koordinacije za obravnavo izzivov in priložnosti za mlade iz leta 2009.

Zato je potrebno ustvariti podlage za priznavanje pridobljenega znanja. Postopek priznavanja predhodno pridobljenega znanja je strokovna odgovornost šole ter njena avtonomija. Predhodno formalno ali neformalno pridobljeno znanje po tem predlogu ugotavlja šola. S tem, ko iz predložene javno veljavne listine (spričevala) o izobrazbi kandidata, ki se je prijavil k vpisu, ugotovi, ali izpolnjuje predpisani pogoj glede predhodne izobrazbe za vpis v določen izobraževalni program oziroma šolo, znanje, pridobljeno na neformalni način, preveri z izpitom ali na drug primeren način.

DIJAKI S POSEBNIMI POTREBAMI

Po dosedanji ureditvi, se je dijak s posebnimi potrebami lahko vpisal v izobraževalni program s področja srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja tudi v primeru omejitve vpisa neposredno na podlagi odločbe o usmeritvi, čeprav ni dosegel potrebnega števila točk v izbirnem postopku. S predlagano rešitvijo bodo morali tudi ti dijaki v primeru omejitve vpisa doseči določen odstotek točk.

OSEBNI IZOBRAŽEVALNI NAČRT

Predlagana dopolnitev zagotavlja zakonsko podlago za pripravo osebnega izobraževalnega načrta za dijake, ki se vzporedno izobražujejo. Šole morajo določiti obseg vzgojno izobraževalnega dela za te dijake, ki pa ne sme presegati zakonsko določenega največjega obsega. Vendar pa se je v praksi pokazalo, da šole dijakom, ki so vključeni v vzporedno izobraževanje, ne uskladijo dijakovih obveznosti in tedenske obremenitve, zato so pogosto dijaki preobremenjeni. Šole morajo za te dijake pripraviti osebne izobraževalne načrte, iz katerih je razviden način prilagoditve (ocenjevanje, prisotnost, obseg obveznosti).

Šola lahko pripravi osebni izobraževalni načrt tudi za dijak s posebnimi potrebami, perspektivnega in vrhunskega športnika, zaradi starševstva, izjemnih družinskih oziroma socialnih okoliščin. Šola mora prilagoditi izobraževanje z osebnim izobraževalnim načrtom tudi dijaku zaradi daljše ali pogoste odsotnosti iz zdravstvenih razlogov.

PRILOGA K SPRIČEVALU

V vsaki državi (Evropske unije, Evropskega gospodarskega prostora in v državah kandidatkah) delujejo Nacionalna informacijska središča, ki zagotavljajo dostop do informacij o poklicnih kvalifikacijah. Eden izmed dokumentov, ki dajejo delodajalcem v Evropi poenoteno in podrobno informacijo o poklicnih kvalifikacijah posameznika je Priloga k spričevalu, kjer je opisana vsebina izobraževalnega programa, število pridobljenih kreditnih točk in splošne in poklicne kompetence, ki si jih je imetnik pridobil v času izobraževanja. Na področju terciarnega izobraževanja se izdaja Priloga k diplomu, ki je pri nas že zakonsko določena v zakonu, ki ureja višje strokovno izobraževanje in v zakonu, ki ureja visoko izobraževanje.

V Sloveniji deluje Nacionalno informacijsko središče, ki nudi podporo strokovnim in poklicnim šolam pri izdajanju prilog k spričevalu.

Spletna Europass na ravni Evropske unije:

<http://europass.cedefop.europa.eu/sl/documents/certificate-supplement/national-reference-points> .

Spletna stran slovenskega Nacionalnega informacijskega središča: <http://www.europass.si/> .

2.2. Načela zakona

Pri pripravi predloga sprememb in dopolnitev zakona je bilo upoštevano načelo socialnega partnerstva, ki je temeljno načelo, na katerem je zgrajen sistem poklicnega in strokovnega izobraževanja in načelo svobodne izbire poklica, ki zagotavlja, da je vsakomur zagotovljena svobodna izbira poklica oziroma izobraževanja za pridobitev vsaj prvega poklica, vendar je ta pravica omejena z zakonom, v skladu z možnostmi države, pri čemer se upošteva tudi načelo učinkovitost izobraževanja in izobraževalnega sistema.

Predlagane spremembe in dopolnitve sicer ne posegajo v načela osnovnega zakona, jih pa dopolnjujejo v smeri učinkovitosti izobraževanja, kakovosti, vseživljenjskosti in demokratičnosti ter strokovne avtonomije šole.

2.3. Poglavitne rešitve

Novela zakona zagotavlja učinkovitost in preglednost izvajanja poklicnega in strokovnega izobraževanja, prinaša pa tudi poenotenje določenih rešitev z zakonom, ki ureja gimnazijsko izobraževanje.

Spremembe in dopolnitve se predvsem nanašajo na:

- status dijaka v srednjem poklicnem in strokovnem izobraževanju, ki se omeji na čas trajanja izobraževalnega programa, ki se lahko zaradi ponavljanja letnika ali prestopa v drug izobraževalni program podaljša še za največ eno šolsko leto. Izjemoma se trajanje statusa lahko podaljša še za eno šolsko leto, če dijak, ki je v programu srednjega strokovnega izobraževanja že ponavljal, prestopi v izobraževalni program, ki se zaključí z zaključnim izpitom. Novela predvideva tudi izjemo za dijake s posebnimi potrebami, vendar pod posebnimi pogoji in v večini primerov z individualnimi rešitvami;
- izenačitev pravice do srednješolskega izobraževanja za tujce, ki so davčni zavezanci, ali pa so davčni zavezanci njihovi starši in se šolajo pod enakimi pogoji kot državljani Republike Slovenije ali državljani držav članic EU. Tuji državljani se lahko izobražujejo v programih srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja v Republiki Sloveniji pod enakimi pogoji kot državljani Republike Slovenije, kadar se izobražujejo v skladu z mednarodnimi pogodбами s področja izobraževanja, sicer plačajo stroške izobraževanja,
- omogočanje tečaja slovenščine za dijake, katerih materni jezik ni slovenski jezik ali niso končali osnovnošolskega izobraževanja v Republiki Sloveniji ter s tem zagotavljanje enakih pogojev za izobraževanje;
- opredelitev pravic in dolžnosti dijakov in vzgojno dejavnost šole, ki je bila prej opredeljena v podzakonskih predpisih;
- omejitev pravice do vzporednega izobraževanja zgolj na program umetniške gimnazije glasbene smeri in plesne smeri,
- spremembo pogojev za vpis v izobraževanje v poklicnem tečaju, ki je namenjen samo dijaku, ki so končali gimnazijo, ne pa tistim, ki so končali srednje strokovno izobraževanje in se želijo prekvalificirati,

- prednostno obravnavo kandidata s posebnimi potrebami v primeru omejitve vpisa, ki velja pod pogojem, da je kandidat dosegel vsaj 90 odstotkov točk, potrebnih za vpis,
- vzpostavitev centralnega registra učnih mest in umestitev verifikacije učnih mest, ki je bila do sedaj opredeljena v podzakonskih aktih, na zakonsko raven,
- zagotovitev podrobne, enotne in mednarodno primerljive informacije delodajalcem o doseženi poklicni kvalifikaciji
- vzpostavlja možnost uvedbe vajeništva, ki je sicer urejeno v posebnem zakonu.

Novela zakona ne prinaša dodatnih finančnih obveznosti.

2.3.1. Način uresničevanja in varstva pravic dijaka ter uresničevanja vzgojno-izobraževalnih ciljev

V veljavnem zakonu so sicer opredeljene vse pravice dijaka, ki se nanašajo na izobraževanje. Pravica do prisotnosti pri pouku in drugih oblikah organiziranega izobraževalnega dela pa ni bila posebej opredeljena v zakonu. Ta pravica je sedaj opredeljena v tem zakonu in hkrati pomeni tudi dolžnost dijaka, da obiskuje pouk. Iz tega izhaja, da je od pouka lahko odsoten le iz opravičenih razlogov. Pravica do prisotnosti pri pouku se dijaku lahko omeji le začasno, in sicer če s svojim ravnanjem ogroža svoje življenje ali zdravje oziroma življenje ali zdravje drugih.

Druge vsebine v zvezi z vzgojnim ukrepanjem in šolskim redom pa bodo še naprej urejene s podzakonskim predpisom (pravilnikom o šolskem redu).

Poleg tega lahko šola z internim aktom (šolska pravila) uredi način uresničevanja vzgojnih ciljev, način vzgojnega delovanja oziroma izvajanja vzgojno-izobraževalnega dela šole v skladu s tem zakonom in podzakonskim predpisom.

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNA FINANČNA SREDSTVA

Novela zakona ne vpliva na državni proračun oziroma druga javna finančna sredstva. Predlagane dopolnitve zakona ne povzročajo dodatnih oziroma novih finančnih obveznosti države kot financerja tovrstne javne službe in prav tako ne terjajo novih oziroma dodatnih materialnih ali kakršnihkoli drugih obveznosti kakor tudi ne zahtevajo od uporabnikov novih finančnih in prav tako drugih organizacijskih ali drugih materialnih obveznosti, ki jih do sedaj niso imeli. Z uveljavitvijo te novele, bodo sredstva predvidoma bolj racionalno porabljena, pri čemer se bo izboljšala tudi učinkovitost sistema.

4. NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

Za izvajanje zakona ni treba zagotoviti dodatnih finančnih sredstev v že sprejetem državnem proračunu.

5. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

5.1. Primerjalni prikaz se nanaša na zakonsko ureditev omejitve obdobja financiranja izobraževanja iz javnih sredstev in vzgojnega delovanja šole. Primerjava ne obravnava dualnega sistema oziroma vajeništva, ker bo to urejal poseben zakon.

Švedska

V skladu z Zakonom o izobraževanju (Skollagen, 2010) so vse občine dolžne nuditi srednješolsko izobraževanje mladim, ki so končali obvezno šolanje (grundskolan) ali pa so pridobili enakovredne kvalifikacije, pri čemer se upoštevajo tudi tiste pridobljene v drugih državah. Pravica do srednješolskega izobraževanja je omejena z letom starosti udeleženca. Vpis v srednješolsko izobraževanje je mogoče opraviti do najpoznejše prve polovice

koledarskega leta, v katerem dijak dopolni starost 20 let. Srednješolsko izobraževanje starejšim od 20 let je na voljo v okviru javnega sistema izobraževanja odraslih (Kommunal vuxenutbildning).

Srednja šola (gymnasieskolan) ni razdeljena po šolskih letih, temveč po sistemu nacionalnih točk, ki so potrebne za dokončanje triletnega programa. Izobraževalni sistem je decentraliziran in izobraževanje ureja Zakon o izobraževanju (Skollagen, 2010), ki ga je določil parlament (Riksdag) v okviru nacionalnih ciljev za izobraževanje opredeljenih v učnem načrtu za gimnazijo in sicer za skupne cilje, ki so značilni za vsak program in pa z učnim načrtom za vsak predmet posebej. To daje srednjim šolam veliko svobode za organizacijo izobraževanja in šole same odločajo o tedenskem in dnevnem urniku. Kljub temu pa obstajajo predpisi glede števila tednov, minimalnega števila dni in ur za posamezno šolsko leto. Vsi dijaki imajo pravico do minimalnega zjamčenega števila pedagoških ur (izračunano kot 60 minut), za celotno triletno izobraževanje, pri čemer je najmanjše število ur, ki ga morajo zagotoviti za splošne programe 2180 ur in 2430 ur za poklicne programe izobraževanja.

V Zakonu o izobraževanju so opredeljeni disciplinski ukrepi za otroke, učence in dijake po vsej vertikali, pri čemer podrobno opredelijo proces postopka in sicer kdaj lahko učenca oziroma dijaka izločijo od pouka in ali je to lahko začasno ali stalna premestitev na drugo šolo in kdo to lahko počne. Posebno poglavje opredeljuje tudi žaljivo vedenje, pri čemer so še posebej občutljivi na diskriminacijo. Opredelijo tudi alternativne kazni (prostovoljstvo...).

Več o tem je dostopno na tem spletnem naslovu:

http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Skollag-2010800_sfs-2010-800/

Finska

Čas izobraževanja ter pravice in dolžnosti dijakov so opredeljene v poglavju pravice in dolžnosti dijakov Zakona o srednjem šolstvu, ki je bil sprejet 21. 8. 1998 ter posodobljen 13. 2. 2014.

Več o tem je dostopno na tem spletnem naslovu: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980629>

Izobraževanje ni organizirano po šolskih letih, vendar je predvideno trajanje tri leta (od 16 do 19 let starosti) in ga je mogoče končati v dveh ali največ štirih letih, ko dijak mora dokončati splošno srednjo šolo, razen če se dijaku zaradi utemeljenih razlogov odobri podaljšanje časa izvedbe izobraževanja.

Dijaku, ki ni dokončal srednje šole v tem času, se šteje, da je odstopil. Prav tako se šteje, da je odstopil od izobraževanja, če je daljši čas odsoten od pouka in je očitno, da ne namerava nadaljevati študij. Temeljna dolžnost dijaka namreč je, da obiskuje pouk, da se primerno vede in da je vesten.

V zakonu imajo opredeljene disciplinske postopke in kazni zlasti za disciplinske postopke, ki so vezani na težja kazniva dejanja kot so aretacija, ogrožanje življenja drugih, pri čemer zakon določa, da ravnatelj lahko dijaka odstrani od pouka tudi z uporabo sile, če se dijak upira. Postopek odstranitve dijaka od pouka je predpisan in ob fizični odstranitvi od pouka je potrebno napisati poročilo. Prav tako imajo opredeljene možnosti odvzema nevarnih snovi ali predmetov in pravico učitelja in ravnatelja do vpogleda v njegove osebne predmete.

Estonija

Standardno obdobje izobraževanja v programih splošne srednje šole je tri leta, pri čemer se lahko obdobje podaljša na podlagi individualnega učnega načrta.

V Zakonu o splošnem osnovnem in srednjem izobraževanju (Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus, 2010) pogoje in postopke za dodelitev dodatnega izobraževanja za posameznega dijaka se določi v šolskem kurikulumu.

Dijaki imajo pravico do akademskega dopusta kadar imajo zdravstvene težave, zaradi materinstva ali obveznega služenja vojaškega roka. Pri študijskem dopustu je obdobje študija podaljšano do dveh let. Dijaki se lahko izobražujejo daljši čas od predvidenega, vendar v dogovoru s šolo.

Načine in postopke ob disciplinskih postopkih imajo opredeljene v zakonu in šolskih pravilih. V zakonu so opredeljene sankcije, pri čemer je izključitev še posebej podrobno opredeljena z navedenimi prekrški, ki so razlog za izključitev, kot je slab uspeh, ko dijak v enem šolskem letu prejme oceno "slaba" ali "slab" pri treh predmetih, če

ponovi prekrške, če ogroža življenje drugih in podobno. Predvidena pa je tudi začasna odstranitev od pouka do 10 dni, pri čemer se skupaj s starši pripravi načrt kako bodo predelali manjkajočo snov. Predvidevajo tudi odvzem predmetov, v pravilih pa navedejo kako jih shranijo in kdaj jih vrnejo. Poleg tega je predpisana dolžnost dijaka, da obiskuje pouk in obveznost staršev oziroma skrbnikov dijaka, da obveščajo šolo o njegovi odsotnosti. O sankcijah odločajo ravnatelj, druga pooblaščenca oseba in svet šole.

Več o tem je dostopno na tem spletnem naslovu: <https://www.riigiteataja.ee/akt/102072012014>

5.2. Predlog zakona ni predmet usklajevanja s pravnim redom EU.

6. PRESOJA POSLEDIC, KI JIH BO IMEL SPREJEM ZAKONA

6.1 Presoja administrativnih posledic

- a) v postopkih oziroma poslovanju javne uprave ali pravosodnih organov:
- /
- b) pri obveznostih strank do javne uprave ali pravosodnih organov:
- dokumentacija, ki jo mora stranka predložiti, povečanje ali zmanjšanje obsega dokumentacije z navedbo razlogov:
- /
- čas, v katerem bo stranka lahko uredila zadevo:
- /
- **6.2 Presoja posledic za okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki, in sicer za:**
- /
- **6.3 Presoja posledic za gospodarstvo:**
- /
- **6.4 Presoja posledic za socialno področje:**
- /
- **6.5 Presoja posledic za dokumente razvojnega načrtovanja:**
- /
- **6.6 Presoja posledic za druga področja:**
- /
- **6.7 Izvajanje sprejetega predpisa:**
- /
- **6.8 Druge pomembne okoliščine v zvezi z vprašanji, ki jih ureja predlog zakona:**
- /
- **7. Prikaz sodelovanja javnosti pri pripravi predloga zakona:**
- V javni razpravi so svoja mnenja, predloge oziroma pripombe podali:
 - Zveza srednjih šol in dijaških domov Slovenije,
 - Sindikat vzgoje, izobraževanja, znanosti in kulture Slovenije (SVIZ),
 - Zveza ljudskih univerz Slovenije(ZLUS),,
 - Andragoški center Slovenije (ACS),
 - Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik,
 - Obrtna zbornica Slovenije,
 - Gospodarska zbornica Slovenije,
 - Trgovinska zbornica Slovenije.
- Ključne pripombe oziroma pomisleki so bili naslednji:
 - pravice in dolžnosti dijakov in vzgojno delovanje,
 - status dijaka,
 - tečaj slovenščine in pravica do napredovanja brez ocene iz slovenščine,
 - pravice udeležencev izrednega izobraževanja,
 - globe,
 - zakonska terminologija.

- spletni naslov, na katerem je bil predpis objavljen: <https://e-uprava.gov.si/drzava-in-druzba/e-demokracija/predlogi-predpisov/predlog-predpisa.html?id=4480>

- čas trajanja javne predstavitve, v katerem je bilo mogoče sporočiti mnenja, predloge in pripombe:
- Predlog zakona je bil objavljen na portalu e-demokracija od 10. marca 2017 do 24. marca 2017.
- 8. Navedba, kateri predstavniki predlagatelja bodo sodelovali pri delu državnega zbora in delovnih teles:
 - - dr. Maja Makovec Brenčič, ministrica,
 - - dr. Andreja Barle Lakota, državna sekretarka,
 - - Elvira Šušmelj, generalna direktorica Direktorata za srednje in višje šolstvo ter izobraževanje odraslih.

II. BESEDILO ČLENOV

1. člen

V Zakonu o poklicnem in strokovnem izobraževanju (Uradni list RS, št. 79/06) se v 2. členu v drugi alineji za vejico doda besedilo »načrtovanje in vodenje kariere,«. V tretji alineji se za vejico doda besedilo »podjetnost, inovativnost in ustvarjalnost,«.

2. člen

Besedilo 5. člena se spremeni tako, da se glasi:

»Nižje in srednje poklicno izobraževanje izvajajo šole skupaj s pravno osebo, samostojnim podjetnikom posameznikom ali s posameznikom, ki samostojno opravlja dejavnost (v nadaljnjem besedilu: delodajalec).

Srednje strokovno izobraževanje izvajajo šole skupaj z delodajalcem, če je z izobraževalnim programom določeno praktično usposabljanje z delom.«.

3. člen

Besedilo 7. člena se spremeni tako, da se glasi:

»Državljeni Republike Slovenije in državljani drugih držav članic Evropske unije imajo pravico do poklicnega oziroma strokovnega izobraževanja pod enakimi pogoji.

Slovenci brez slovenskega državljanstva se lahko poklicno oziroma strokovno izobražujejo pod enakimi pogoji kot državljani Republike Slovenije.

Slovenci brez slovenskega državljanstva po tem zakonu so potomci staršev slovenske narodnosti do tretjega kolena v ravni črti.

Tuji državljani se lahko poklicno oziroma strokovno izobražujejo pod enakimi pogoji kot državljani Republike Slovenije, kadar se izobražujejo po načelu vzajemnosti ali če so ob vpisu sami ali vsaj eden od staršev ali skrbnikov dijaka rezidenti Republike Slovenije v skladu z zakonom, ki ureja dohodnino.

Za dijake, katerih materni jezik ni slovenski ali niso končali osnovnošolskega izobraževanja v Republiki Sloveniji in niso uspešno opravili preizkusa znanja slovenščine po Skupnem evropskem jezikovnem okviru na ravni A2, šola ob prvi vključitvi v poklicno in strokovno izobraževanje ob začetku šolskega leta organizira intenzivni tečaj slovenščine po ustreznem javno veljavnem programu, ki je za te dijake obvezen.

Za dijake iz prejšnjega odstavka, ki so po zaključenem tečaju uspešno opravili preizkus znanja slovenščine po Skupnem jezikovnem okviru na ravni A2 in želijo dodatno pomoč, šola organizira dodatne ure slovenščine. Za dijake, ki niso uspešno opravili preizkusa znanja slovenščine, šola organizira dodatne ure slovenščine, ki so zanje obvezne.

Dijaki iz petega odstavka tega člena, ki ob zaključku šolskega leta ne dosegajo znanja, potrebnega za pozitivno oceno iz predmeta slovenščina, in niso v zaključnem letniku, so lahko prvo leto izobraževanja neocenjeni iz tega predmeta in napredujejo v naslednji letnik. O tem odloči ravnatelj na predlog oddelčnega učiteljskega zbora.«.

4. člen

Besedilo 10. člena se spremeni tako, da se glasi:

»Program izpopolnjevanja oziroma usposabljanja omogoča poglobljanje in razširjanje strokovnih znanj in spretnosti ter poklicnih zmožnosti.

Po zaključenem programu izpopolnjevanja oziroma usposabljanja, ki je oblikovan v skladu s poklicnim standardom in sprejet po postopku, določenem za sprejem izobraževalnih programov, se pridobi poklicna kvalifikacija na isti ravni, kot je kvalifikacija izobrazbe.«.

5. člen

V 14. členu se za petim odstavkom doda nov šesti odstavek, ki se glasi:

»Izobraževalne programe lahko pristojni strokovni svet zaradi dodatnih ur pouka slovenščine in jezika narodnih skupnosti na območjih, kjer živijo pripadniki italijanske oziroma madžarske narodne skupnosti in so opredeljena kot narodno mešana območja, ovrednoti z več kreditnimi točkami kot je določeno v četrtem odstavku tega člena.«.

Dosedanji šesti odstavek postane sedmi odstavek.

6. člen

V 19. členu se črta tretji odstavek.

Dosedanji četrti odstavek postane tretji odstavek.

7. člen

Za 22. členom se doda nov 22.a člen, ki se glasi:

»22.a člen (preizkus znanja in nadarjenosti)

Kdor se želi vpisati v izobraževalni program, ki kot vpisni pogoj določa opravljen preizkus znanja ali nadarjenosti, opravlja preizkus na šoli, v katero se želi vpisati. Potrdilo o opravljenem preizkusu znanja in nadarjenosti velja eno šolsko leto na šoli, na kateri je kandidat opravljal preizkus.«.

8. člen

V 26. členu se za besedo »gimnazije« črta besedilo »ali zaključni letnik izobraževalnega programa za pridobitev srednje strokovne izobrazbe«.

9. člen

V 29. členu se drugi odstavek spremeni tako, da se glasi:

»Kandidata s posebnimi potrebami, ki se vključuje v izobraževanje v skladu z odločbo o usmeritvi, šola z omejitvijo vpisa sprejme, če izpolnjuje vse predpisane pogoje in v skladu s predpisanimi merili dosega najmanj 90 odstotkov točk, potrebnih za vpis.«.

10. člen

V 30. členu se v prvem odstavku za besedo »kandidatov« doda besedilo »iz prejšnjega člena«.

Za tretjim odstavkom se dodata nova četrti in peti odstavek, ki se glasita:

»Merila za izbiro kandidatov se javno objavijo najpozneje dan pred začetkom šolskega leta, v katerem lahko kandidati začnejo izpolnjevati pogoje za doseganje predpisanih meril.

Merila za izbiro kandidatov v izrednem izobraževanju določi šola.«.

11. člen

V 31. členu se četrti in peti odstavek spremenita tako, da se glasita:

»Delodajalec mora zagotavljati minimalne pogoje glede delovnega prostora, opreme in dejavnosti, ki so potrebni za doseganje ciljev praktičnega usposabljanja z delom v skladu z izobraževalnim programom.

Minimalne pogoje iz prejšnjega odstavka na predlog subjekta, ki ima javno pooblastilo na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja, določi minister.«.

12. člen

Za 31. členom se doda nov 31.a člen, ki se glasi:

»31.a člen (mentor)

Delodajalec mora dijaku zagotoviti mentorja, ki je lahko delodajalec sam ali oseba, ki je pri njem zaposlena na podlagi pogodbe o zaposlitvi.

Mentor je lahko oseba, ki izpolnjuje naslednje pogoje:

- ima mojstrski ali delovodski ali poslovodski izpit ali
- ima najmanj srednjo strokovno izobrazbo in tri leta delovnih izkušenj z ustreznega področja ter pedagoško-andragoško usposobljenost po programu, ki ga na predlog Centra Republike Slovenije za poklicno izobraževanje sprejme Strokovni svet Republike Slovenije za poklicno in strokovno izobraževanje.

Če za izvajanje praktičnega usposabljanja z delom v izobraževalnem programu srednjega poklicnega izobraževanja ni dovolj mentorjev z ustreznimi kadrovskimi pogoji iz prejšnjega odstavka, je ne glede na prejšnji odstavek mentor lahko tudi oseba, ki ima najmanj srednjo poklicno izobrazbo, pedagoško-andragoško usposobljenost iz prejšnjega odstavka in najmanj pet let delovnih izkušenj s področja poklica, za katerega se dijak izobražuje.

Mentor ne more biti oseba, ki ji je prepovedano sklepanje delovnega razmerja oziroma opravljanje dela na področju vzgoje in izobraževanja po zakonu, ki ureja organizacijo in financiranje vzgoje in izobraževanja.«.

13. člen

Za 32. členom se dodata nova 32.a in 32.b člen, ki se glasita:

»32.a člen (verifikacija učnih mest)

Verifikacija učnih mest je postopek preverjanja ustreznosti pogojev delodajalcev za izvajanje praktičnega usposabljanja z delom, ki ga izvajajo pristojne zbornice, ki imajo javno pooblastilo na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja.

Verificirajo se učna mesta v srednjem poklicnem izobraževanju. V srednjem strokovnem izobraževanju se verificirajo učna mesta, za katera je z izobraževalnim programom določenih vsaj štirinajst tednov praktičnega usposabljanja z delom. V nižjem poklicnem izobraževanju se učna mesta ne verificirajo.

Za izvedbo postopka verifikacije zbornica določi pristojno osebo ali imenuje verifikacijsko komisijo, ki ima predsednika in dva člana. Izpolnjevanje minimalnih pogojev iz 31. člena tega zakona lahko v postopku verifikacije ugotavlja le oseba, ki izpolnjuje izobrazbene pogoje za mentorja v skladu s tem zakonom oziroma z zakonom, ki ureja vajeništvo, v primeru verifikacije vajeniških učnih mest.

Zbornica po uradni dolžnosti preverja izpolnjevanje pogojev delodajalcev in če ugotovi, da delodajalec več ne izpolnjuje pogojev za izvajanje praktičnega usposabljanja z delom, o tem izda odločbo in uskladi podatke v registru učnih mest ter razvidu vajeniških učnih mest.

Določbe tega člena, ki veljajo za verifikacijo učnih mest, se uporabljajo tudi za verifikacijo vajeniških učnih mest pri delodajalcih, ki izvajajo praktično usposabljanje z delom vajencev.

32.b člen (register učnih mest in centralni register učnih mest)

Register učnih mest (v nadaljnjem besedilu: register) vodi pristojna zbornica kot javno centralno informatizirano bazo verificiranih učnih mest, ki so na voljo v tekočem oziroma naslednjem šolskem letu.

Register vsebuje naslednje podatke o delodajalcih, ki izpolnjujejo pogoje za izvajanje praktičnega usposabljanja z delom v skladu s tem zakonom ali zakonom, ki ureja vajeništvo:

- ime, sedež, matično in davčno številko,
- kontaktne podatke vključno s spletno stranjo, če obstaja,
- naziv poklicne oziroma srednje strokovne izobrazbe, za katero se izvaja praktično usposabljanje z delom,
- vsebino izobraževalnega programa, ki jo bo kot praktično usposabljanje z delom izvajal delodajalec,
- ime in priimek mentorja in podatke o izpolnjenih pogojih iz 31. a člena tega zakona,
- največje dovoljeno število učnih mest za dijake oziroma vajence,
- število prostih učnih mest za dijake oziroma vajence,
- višino vajeniške nagrade,
- številko in datum vpisa v register učnih mest ter ime pristojne zbornice.

Vsako spremembo podatkov iz drugega odstavka tega člena, ki lahko vpliva na izvajanje praktičnega usposabljanja z delom, mora delodajalec pisno sporočiti zbornici v osmih dneh, vključno z dokazili, razen dokazil, ki jih zbornica lahko pridobi iz uradnih evidenc.

Centralni register učnih mest (v nadaljnjem besedilu: centralni register), ki vsebuje podatke iz drugega odstavka tega člena, razen podatkov o mentorju in o največjem dovoljenem številu učnih mest za dijake oziroma vajence, vzpostavi, vodi, vzdržuje in nadzoruje Center Republike Slovenije za poklicno izobraževanje. Podatke za centralni register za posamezno šolsko leto zagotavljajo pristojne zbornice, za učna mesta za regulirane poklice pa ministrstvo, pristojno za posamezni regulirani poklic.

Centralni register se vodi kot informatizirana zbirka podatkov.

Podatki iz registrov iz tega člena so javno dostopni, razen osebnih podatkov o mentorju.«

14. člen

35. člen se spremeni tako, da se glasi:

»35. člen (register učnih pogodb)

Pristojna zbornica vodi register učnih pogodb, ki vsebuje podatke, ki se vodijo v elektronski obliki, in sicer:

- številka, datum sklenitve in prenehanja učne pogodbe,
- vrsta učne pogodbe,
- predvideno trajanje praktičnega usposabljanja z delom v tednih,
- naziv poklicne oziroma srednje strokovne izobrazbe, za katero se izvaja praktično usposabljanje z delom.

Register učnih pogodb poleg podatkov iz prejšnjega odstavka vsebuje tudi izvode individualnih učnih pogodb in obvestil o predčasem prenehanju pogodb, ki jih delodajalec posreduje pristojni zbornici.

Podatki iz tega člena se zbirajo, obdelujejo, shranjujejo in posredujejo za potrebe zbornic, ministrstva, pristojnega za izobraževanje, in Centra Republike Slovenije za poklicno izobraževanje.

Individualne učne pogodbe in obvestila o predčasnem prenehanju pogodb iz tega člena se hranijo še eno leto po zaključku izobraževanja dijaka.«.

15. člen

46. člen se spremeni tako, da se glasi:

»46. člen (status dijaka)

Kdor se vpiše v šolo, da bi se redno izobraževal po izobraževalnem programu za pridobitev poklicne ali srednje strokovne izobrazbe, pridobi status dijaka.

Trajanje statusa dijaka lahko presega trajanje izobraževanja po programu, v katerega je dijak vpisan, za največ eno šolsko leto, in sicer zaradi ponavljanja letnika ali prestopa v isti letnik drugega izobraževalnega programa. Izjemoma se trajanje statusa lahko podaljša še za eno šolsko leto, če dijak, ki je v srednjem strokovnem izobraževanju že ponavljal, prestopi v izobraževalni program, ki se zaključi z zaključnim izpitom.

Dijaku iz 49. člena tega zakona se trajanje statusa poleg enega šolskega leta iz prejšnjega odstavka lahko podaljša še za največ dve šolski leti.

V skupni obseg trajanja izobraževanja iz drugega odstavka tega člena se poleg rednega izobraževanja po tem zakonu upošteva tudi redno izobraževanje po zakonu, ki ureja gimnazijsko izobraževanje.

V programu poklicni tečaj se dijak lahko redno izobražuje eno leto.

Kdor je že zaključil izobraževanje po izobraževalnem programu za pridobitev poklicne ali srednje strokovne izobrazbe ali srednje izobrazbe, se ne more redno izobraževati po drugem izobraževalnem programu z istim vpisnim pogojem, določenem v tem zakonu ali zakonu, ki ureja gimnazijsko izobraževanje.«.

16. člen

Za 46. členom se doda nov 46.a člen, ki se glasi:

»46.a člen (pravice in dolžnosti dijaka)

Dijak ima pravico in dolžnost prisostvovati pri pouku in drugih oblikah izobraževalnega dela šole, ki se v skladu z vzgojno-izobraževalnim programom in letnim delovnim načrtom šole izvaja v šoli, na šolskih površinah ali drugje (v nadaljnjem besedilu: šolska obveznost), ter druge pravice in dolžnosti, določene s tem zakonom.

Če dijak ne more prisostvovati pri šolskih obveznostih, starši ali skrbnik dijaka (v nadaljnjem besedilu: starši) oziroma polnoletni dijak obvestijo šolo o njegovi odsotnosti v treh delovnih dneh od prvega dne odsotnosti. Če tega ne storijo, šola o odsotnosti mladoletnega dijaka obvesti starše dijaka naslednji dan. Šola odloči o upravičenosti odsotnosti dijaka na podlagi ustreznega opravičila o odsotnosti v treh delovnih dneh po prejemu opravičila.«.

17. člen

Besedilo 47. člena se spremeni tako, da se glasi:

»Dijak lahko v skladu z izobraževalnim programom izbira med predmeti oziroma moduli na isti ali drugi šoli.

Dijak se lahko vzporedno izobražuje v delu programa umetniške gimnazije glasbene smeri in plesne smeri.

Dijak iz prejšnjega odstavka ima status v času trajanja izobraževanja po izobraževalnem programu, po katerem opravlja vse obveznosti v skladu s 46. členom tega zakona.

Šoli, v katerih se dijak izobražuje, se dogovorita o načinu izpolnjevanja njegovih obveznosti.«.

18. člen

Besedilo 51. člena se spremeni tako, da se glasi:

»Dijak ima pravico enkrat prestopiti v drug izobraževalni program, večkrat pa le, če ob prestopu napreduje v višji letnik.

Ne glede na prejšnji odstavek dijak, ki je že enkrat ponavljal, in dijak iz 49. člena tega zakona, ki je izrabil pravico do večkratnega ponavljanja v skladu z 52. členom tega zakona, nima pravice prestopiti v drug izobraževalni program, če ob prestopu ne napreduje v višji letnik, lahko pa dijak, ki se izobražuje v programu srednjega strokovnega izobraževanja prestopi v isti letnik izobraževalnega programa, ki se zaključi z zaključnim izpitom.

Šola, ki izvaja izobraževalni program, v katerega dijak prestopi, določi obveznosti za nadaljevanje izobraževanja po tem izobraževalnem programu in roke za izpolnitev obveznosti. Pri določanju obveznosti se upošteva predhodno pridobljeno znanje, ki se dokazuje z javno listino, izpitom oziroma na drug način, in kreditne točke, če si jih je dijak pridobil v predhodnem izobraževanju.«.

19. člen

Besedilo 52. člena se spremeni tako, da se glasi:

»Dijak, ki do konca šolskega leta ni opravil obveznosti iz izobraževalnega programa za šolsko leto, lahko enkrat ponavlja, če pred tem še ni ponavljal v programu nižjega poklicnega ali srednjega poklicnega ali srednjega strokovnega izobraževanja ali gimnazijskega izobraževanja ali je pred tem prestopil v drug izobraževalni program in ob prestopu ni napredoval v višji letnik.

Ne glede na prejšnji odstavek lahko dijak iz 49. člena tega zakona večkrat ponavlja v skladu s 46. členom in tretjim odstavkom 47. člena tega zakona.

Ne glede na prvi odstavek tega člena dijak, ki do konca šolskega leta ne opravi obveznosti iz poklicnega tečaja, tega ne more ponavljati.

Dijak, ki ni opravil vseh obveznosti zaključnega letnika izobraževalnega programa, dijak, ki se izobražuje po zakonu, ki ureja vajeništvo, dijak poklicno tehniškega izobraževanja in dijak iz 49. člena tega zakona lahko opravi manjkajoče obveznosti tudi z izpiti ali z vrednotenjem in ocenjevanjem pridobljenega znanja in spretnosti.

Dijak lahko ponavlja letnik na drugi šoli, če je šola, na kateri se je izobraževal, prenehala izvajati izobraževalni program, po katerem se je izobraževal.

Dijak, ki ni opravil obveznosti iz izobraževalnega programa, ki se je prenehal izvajati, lahko ponavlja v izobraževalnem programu, ki ga je nadomestil.

Dijaku, ki ponavlja, opravljenega praktičnega usposabljanja z delom ni treba ponavljati.«.

20. člen

56. člen se spremeni tako, da se glasi:

**»56. člen
(vzgojno delovanje)**

Šola lahko zaradi neizpolnjevanja šolskih obveznosti oziroma kršitev dolžnosti (v nadaljnjem besedilu: kršitve) zoper dijaka vzgojno ukrepa.

Vzgojni ukrepi se lahko izrečejo za kršitve, ki jih dijak stori v času šolskih obveznosti.

Vzgojni ukrepi so opomin, ukor in izključitev iz šole.

Izključitev iz šole se lahko izreče za najtežje kršitve, določene v 56.a. členu tega zakona.

Dijaku se lahko namesto vzgojnih ukrepov iz tretjega odstavka tega člena določijo tudi drugi alternativni ukrepi (npr. pobotanje oziroma poravnava spora, poprava škodljivih posledic njegovega ravnanja, izvršitev nekega neobveznega dobrega dela oziroma naloge, opravljanje nalog in obveznosti izven načrtovanega časa) pod pogojem, da dijak s tem soglaša.

V postopku vzgojnega ukrepanja se upoštevajo vsa dejstva in okoliščine, pomembne za odločitev. Če kršitev stori mladoletni dijak, v postopku sodelujejo starši oziroma skrbnik dijaka. Če s starši mladoletnega dijaka ni bilo mogoče vzpostaviti stika ali če so sodelovanje odklonili, se lahko postopek nadaljuje brez njihove prisotnosti. Na željo dijaka v postopku sodeluje strokovni delavec šole.

Šola lahko dijaku prepove prisotnost pri pouku in drugih oblikah izobraževalnega dela šole, če s svojim ravnanjem ogroža oziroma bi lahko ogrozil svoje življenje ali zdravje oziroma življenje ali zdravje drugih. Prepoved lahko traja največ do konca šolskih obveznosti tistega dne, v primeru hujših ali dolgotrajnejših posledic kršitve pa lahko največ do zaključka postopka vzgojnega ukrepanja.

Šola lahko zaseže predmete, s katerimi dijak ogroža oziroma bi lahko ogrozil svoje življenje ali zdravje oziroma življenje ali zdravje drugih ali povzroča oziroma bi lahko povzročil materialno škodo.

Šola o prepovedi prisotnosti pri pouku dijaku izda sklep najpozneje do konca pouka tistega dne.

Podrobnejše določbe o vzgojnem ukrepanju in šolskem redu določi minister.

Šola lahko določi pravila v zvezi z vzgojnim ukrepanjem in šolskim redom z internim aktom v skladu s tem zakonom in podzakonskim predpisom iz prejšnjega odstavka.«.

21. člen

Za 56. členom se doda nov 56.a člen, ki se glasi:

**»56.a člen
(izključitev iz šole)**

Dijaka se lahko izključi iz šole zaradi naslednjih kršitev šolskih obveznosti:

- ogrožanje svojega življenja ali zdravja oziroma življenja ali zdravja drugih, ki ima ali bi lahko imelo za posledico težjo telesno poškodbo oziroma težje duševne motnje,
- namerno uničenje oziroma poškodovanje šolskega ali drugega premoženja, s katerim je povzročena večja materialna škoda,
- vdor v varovani podatkovni sistem, s katerim je bila povzročena škoda ali pridobljena korist,
- uničenje ali ponarejanje šolske dokumentacije,
- posedovanje predmetov oziroma sredstev, ki ogrožajo varnost, življenje in zdravje ljudi ali varnost premoženja,
- posedovanje, ponujanje ali prodajanje prepovedanih drog,
- posedovanje, ponujanje ali prodajanje alkohola,

- prisotnost pod vplivom alkohola ali prepovedanih drog oziroma uživanje alkohola ali prepovedanih drog,
- neopravičene odsotnosti od pouka, ki znaša 35 ur v šolskem letu.

Izključitev iz šole traja do konca šolskega leta, če pa je bil dijaku ukrep izrečen mesec dni ali manj pred iztekom pouka v skladu s šolskim koledarjem, lahko izključitev traja še največ do konca naslednjega šolskega leta.

Za kršitve iz prve do šeste alineje prvega odstavka tega člena se postopek lahko uvede v treh mesecih od dneva, ko se je izvedelo za kršitev in dijaka, ki je kršitev storil.

Za kršitve iz sedme, osme in devete alineje prvega odstavka tega člena se postopek lahko uvede v tridesetih dneh od dneva, ko je dijak storil kršitev.

Izključitev iz šole se lahko izreče pogojno, tako da se njena izvršitev odloži največ za eno leto. Pogojna izključitev se lahko prekliče, če dijak v pogojnem obdobju stori kršitev iz prvega odstavka tega člena. «.

22. člen

57. člen se spremeni tako, da se glasi:

»57. člen (prilagoditev opravljanja obveznosti)

Šola dijaku, ki se vzporedno izobražuje, in dijaku zaradi daljših ali pogostih odsotnosti iz zdravstvenih razlogov prilagodi opravljanje obveznosti.

Šola lahko nadarjenemu dijaku, dijaku perspektivnemu športniku, dijaku vrhunskemu športniku, dijaku, ki se pripravlja na mednarodna tekmovanja v znanju ali na druge mednarodne izobraževalne in kulturne prireditve ter izmenjave, v primeru drugih športnih in kulturnih dejavnosti, prihoda iz tuje države in v drugih utemeljenih primerih prilagodi opravljanje obveznosti.

Dijaku s posebnimi potrebami se poleg prilagoditev, določenih z odločbo o usmeritvi, lahko še dodatno prilagodi opravljanje obveznosti.

Prilagoditve opravljanja obveznosti za dijake iz tega člena šola uredi z osebnim izobraževalnim načrtom, s katerim se prilagodi izvedba pouka in druge pravice ter obveznosti dijaka in šole v sodelovanju z dijakom in starši dijaka.

Za dijaka, ki se vzporedno izobražuje, šoli z osebnim izobraževalnim načrtom določita tudi obseg izobraževalnega dela na posamezni šoli za posamezno šolsko leto.

Podrobnejša pravila o načinu prilagoditve opravljanja obveznosti iz izobraževalnega programa določi minister. «.

23. člen

Besedilo 59. člena se spremeni tako, da se glasi:

»Dijak ima pravico bivanja v dijaškem domu. Dijaški dom in dijak skleneta nastanitveno pogodbo.

Za bivanje v dijaškem domu se plačuje oskrbnina. Način oblikovanja izhodiščne cene, njeno višino in pravila glede obračunavanja oskrbnine določi minister. Pogoji bivanja v dijaškem domu in način plačevanja oskrbnine ter pravila bivanja drugih oseb, ki bivajo v dijaškem domu, se uredijo v internem aktu dijaškega doma.

Pri izbiri kandidatov za vpis v dijaški dom se upošteva oddaljenost šole od kraja bivanja, oddaljenost šole od dijaškega doma, istočasno bivanje sorojenca v dijaškem domu in prilagojenost dijaškega doma izobraževalnemu programu, po katerem se kandidat izobražuje.

Dijak se mora izseliti iz dijaškega doma najkasneje naslednji dan po prenehanju statusa dijaka oziroma najkasneje naslednji dan po izvršljivosti sklepa o izključitvi iz dijaškega doma, razen v primeru mladoletnega dijaka, ki se ga iz dijaškega doma ne sme izseliti, dokler ga starši oziroma njegovi skrbniki ali druge pooblaščen osebe ne prevzamejo.

Dijaški dom mora upoštevati dijakovo zasebnost. V sobo dijaka lahko vstopajo strokovni delavci, drugi zaposleni pa le, če je to potrebno za izvajanje njihovih nalog, obiskovalci pa le z vednostjo vzgojitelja in z dovoljenjem dijaka.

Za dijaške domove se smiselno uporabljajo določbe tega zakona.

Podrobnejši postopek razpisa za vpis, sprejema v dijaški dom, merila za izbiro in druge vsebine v zvezi z bivanjem v dijaškem domu določi minister.«.

24. člen

V 66. členu se drugi odstavek spremeni tako, da se glasi:

»Teoretični pouk za dijake lahko obsega, brez športne vzgoje in italijanščine v šolah s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri, največ 30 ur tedensko, obseg vseh oblik izobraževalnega dela pa ne sme presegati 36 ur tedensko.«.

25. člen

V 67. členu se prvi odstavek spremeni tako, da se glasi:

»Šolsko leto se začne 1. septembra in se konča 31. avgusta.«.

Črta se drugi odstavek, dosedanja tretji in četrti odstavek postaneta drugi in tretji odstavek.

26. člen

74. člen se spremeni tako, da se glasi:

»74. člen

(dokončanje izobraževanja in javna listina)

Nižje in srednje poklicno izobraževanje se zaključi z zaključnim izpitom, s katerim se ugotavlja dijakovo znanje, ki je pomembno za življenje in delo, za nadaljnje izobraževanje ter njegov poklicni in osebni razvoj.

Zaključni izpit lahko opravlja, kdor je uspešno končal zaključni letnik izobraževalnega programa za pridobitev nižje oziroma srednje poklicne izobrazbe oziroma kdor je dosegel predpisano število kreditnih točk in je opravil druge, z izobraževalnim programom določene obveznosti.

Zaključni izpiti se lahko opravljajo največ trikrat v letu.

Izobraževalni programi, po katerih se pridobi srednja strokovna izobrazba, se zaključijo s poklicno maturo. S poklicno maturo se ugotavlja dijakovo znanje v skladu s cilji, določenimi z izobraževalnimi programi, ki so pomembni za življenje in poklicno delo ter za višji oziroma visokošolski študij.

Poklicno maturo ureja posebni zakon.

Po zaključenem izobraževanju po izobraževalnem programu nižjega poklicnega, srednjega poklicnega ali srednjega strokovnega izobraževanja dijak pridobi javnoveljavno izobrazbo, ki se izkazuje s spričevalom o zaključnem izpitu oziroma poklicni maturi, ki sta javni listini o izobrazbi.

Po zaključenem izobraževanju po programu iz drugega odstavka 10. člena tega zakona se udeležencu izda potrdilo, ki je javna listina.

Sestavni del spričeval iz prejšnjega odstavka je Priloga k spričevalu, ki mora biti sestavljena tudi v enem od preostalih uradnih jezikov Evropske unije. Vsebino Priloge k spričevalu določi minister in je brezplačna.«.

27. člen

Besedilo 85. člena se spremeni tako, da se glasi:

»Z globo od 200 do 3000 eurov se kaznuje za prekršek šola in z globo od 100 do 300 eurov odgovorna oseba šole, če:

- ne upošteva soglasja ministra o obsegu vpisa (27. člen),
- ne upošteva vpisnih pogojev, meril in vpisnega postopka (22., 23., 24., 25., 26., 27., 30. in 46. člen),
- podaljša status dijaka v nasprotju z zakonom (49. člen),
- izključi dijaka iz šole brez utemeljenega razloga (56. in 56.a člen),
- ne pripravi oziroma ne izvaja osebnega izobraževalnega načrta za dijaka v skladu z zakonom (57. člen),
- ne izda predpisane šolske javne listine o uspehu na predpisan način in v predpisanem roku (75. člen).

Z globo 300 eurov se kaznuje za prekršek šola in z globo 100 eurov odgovorna oseba šole, če dijakov ne seznanijo z dokumenti in podatki v zvezi z organizacijo in izvedbo vzgojno-izobraževalnega dela oziroma v zvezi z uresničevanjem pravic in obveznosti dijakov (68. člen).

Z globo od 200 do 3000 eurov se kaznuje za prekršek zbornica in z globo od 100 do 300 eurov odgovorna oseba zbornice, če:

- verificira učno mesto v nasprotju z minimalnimi pogoji in pogoji glede mentorja (peti odstavek 31. člena in 31.a člen),
- ne posreduje podatkov v centralni register učnih mest (32.b člen),
- ne vodi register učnih pogodb (35. člen).

Za prekrške, določene v drugi, peti in šesti alineji prvega odstavka tega člena, se lahko v hitrem postopku izreče globa tudi v znesku, ki je višji od najnižje predpisane globe, določene v tem členu.«.

28. člen

V 86. členu se drugi odstavek spremeni tako, da se glasi:

»Dijaški domovi vodijo evidence in dokumentacijo iz 1., 2. in 3. točke prejšnjega odstavka, podatke o nastanitvenih pogodbah, starših oziroma poroku nastanitvene pogodbe in podatke o izdanih odločbah o subvenciji oskrbnine za tiste dijake, ki pri plačilu oskrbnine uveljavljajo olajšavo.«.

Za četrtem odstavkom se doda nov peti odstavek, ki se glasi:

»Za ugotavljanje pravice do vpisa v srednješolsko izobraževanje, določene v 46. členu tega zakona, šola pridobi oziroma preveri podatke o predhodnem izobraževanju iz centralne evidence udeležencev vzgoje in izobraževanja, evidenčnega in analitskega informacijskega sistema visokega šolstva v Republiki Sloveniji, evidenc Državnega izpitnega centra o kandidatih, ki opravljajo splošno in poklicno maturo ter zaključni izpit, in iz drugih uradnih evidenc.«.

Dosedanji peti do enajsti odstavek postanejo šesti do dvanajsti odstavek.

PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

29. člen

(uskladitev podzakonskih predpisov)

Podzakonski predpisi iz 27., 30., 31., 57., 59. in 86. člena zakona se uskladijo s tem zakonom do začetka uporabe tega zakona.

30. člen

(verificirana učna mesta)

Učnih mest, ki so bila verificirana do uveljavitve tega zakona, ni treba verificirati.

31. člen
(centralni register učnih mest)

Centralni register učnih mest se vzpostavi do 31. decembra 2018.

32. člen
(uveljavljanje pravic iz statusa)

Dijak, ki je bil vpisan v izobraževalni program srednješolskega izobraževanja v šolskem letu 2018/2019 in nadaljuje izobraževanje v šolskem letu 2019/2020 v statusu dijaka, ima pravico dokončati izobraževanje pod pogoji, ki so veljali pred uveljavitvijo tega zakona, pri čemer nima pravice do ponavljanja oziroma prestopanja, če je iz teh razlogov že podaljšal izobraževanje v statusu dijaka do začetka uporabe tega zakona.

Kdor se vpiše v izobraževalni program srednješolskega izobraževanja po začetku uporabe tega zakona in je že bil vpisan v obdobju do šolskega leta 2018/2019, pridobi status dijaka v skladu s tem zakonom.

33. člen
(začetek veljavnosti in uporabe)

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, uporabljati pa se začne 1. septembra 2018, razen spremenjenega 31. člena in novih 31.a, 31.b in 31.c členov zakona, ki se začnejo uporabljati 3. decembra 2017.

III. OBRAZLOŽITEV

K 1. členu (sprememba 2. člena)

Predlagana dopolnitev ciljev poklicnega in strokovnega izobraževanja prinaša uskladitev z novimi spoznanji o vzgoji in izobraževanju ter strateškimi dokumenti Republike Slovenije, ki so usmerjeni v razvoj konkurenčnega in dinamičnega gospodarstva. Predlog dopolnjuje 2. člen zakona tako, da se pri ciljih poklicnega in strokovnega izobraževanja bolj poudarijo vsebine, ki temeljijo na trajnostnem razvoju, podjetnosti, inovativnosti, ustvarjalnosti mladih ter usposabljanju za vseživljenjsko učenje in za vseživljenjsko karierno orientacijo. Novi cilji odpirajo možnost za avtonomen pristop šole k podajanju učnih vsebin tako, da spodbujajo dijakovo podjetnost, inovativnost in ustvarjalnost. Dopolnitev ne gre v smeri uvajanja novega predmeta, temveč za poudarek navedenih vsebin v okviru izvajanja programov poklicnega in strokovnega izobraževanja.

K 2. členu (sprememba 5. člena)

V trenutno veljavnem 5. členu je definicija delodajalca določena tako, da v vlogi delodajalca ne more nastopati javni zavod. Dikcija tega člena se spremeni tako, da bodo delodajalci lahko vse oblike pravnih oseb, samostojni podjetniki posamezniki ter posamezniki, ki samostojno opravljajo dejavnost.

K 3. členu (sprememba 7. člena)

S spremembo 7. člena je besedilo bolj jasno zapisano v tistem delu, ki določa izobraževanje državljanov Republike Slovenije in državljanov drugih držav članic Evropske unije oziroma tujih državljanov pod enakimi pogoji. Z dopolnitvijo se tudi na zakonski ravni uveljavlja praksa, da se tuji državljani, ki so davčni zavezanci ali pa so davčni zavezanci njihovi starši, izobražujejo pod enakimi pogoji kot državljani Republike Slovenije ali državljani držav članic EU. Tuji državljani se lahko izobražujejo v poklicnih in strokovnih šolah v Republiki Sloveniji pod enakimi pogoji kot državljani Republike Slovenije, kadar se izobražujejo po načelu vzajemnosti, sicer plačajo stroške izobraževanja.

V ta člen se dodata še dva odstavka, ki urejata možnost učenja slovenščine za dijake, katerih materni jezik ni slovenščina ali niso končali osnovnošolskega izobraževanja v Sloveniji. Za njihovo uspešno vključitev v vzgojno-izobraževalni sistem je treba na zakonski ravni urediti pomoč pri učenju slovenščine, s čimer se omogoči uspešnejše vključevanje v poklicno in strokovno izobraževanje. Za te dijake sta vključitev v tečaj slovenščine in preizkus znanja slovenščine po skupnem evropskem jezikovnem okviru na ravni A2 obvezna. V prvem letu vključitve v šolo so lahko dijaki, razen tisti, ki so v zaključnem letniku, pri predmetu slovenščina neocenjeni, vendar se jim omogoči napredovanje v naslednji letnik, če tako odloči ravnatelj na predlog oddelčnega učiteljskega zbora.

K 4. členu (sprememba 10. člena)

Sprememba tega člena omogoča pridobivanje potrebnih znanj z izpopolnjevanjem. Sprejem slovenskega ogrodja kvalifikacij odpira prostor za kvalifikacije na isti ravni zahtevnosti kot programi za pridobitev poklicne oziroma strokovne izobrazbe. To bo lahko prispevalo k pridobivanju kompetenc, ki jih potrebuje od svojih sodelavcev trg dela in pridobivanje specialnih kompetenc, ne da bi povečevali število izobraževalnih programov za pridobitev srednje poklicne ali strokovne izobrazbe. Priporočilo Evropske komisije članicam je, da se zmanjšuje specializiranost poklicnega in strokovnega izobraževanja (initial VET) in da se razvijajo krajši programi za pridobitev poklicnih kompetenc (continuing VET).

K 5. členu (sprememba 14. člena)

Izobraževalne programe lahko pristojni strokovni svet zaradi dodatnih ur pouka slovenščine in jezika narodnih skupnosti na območjih, kjer živijo pripadniki italijanske oziroma madžarske narodne skupnosti in so opredeljena kot narodno mešana območja, ovrednoti z več kreditnimi točkami kot je določeno v četrtem odstavku tega člena

K 6. členu: (sprememba 19. člena)

Tretji odstavek sedanjega zakona se črta, ker ni več potreben. Novela tega zakona določa pogoje delodajalcev, ki izvajajo praktično usposabljanje z delom, postopek ugotavljanja pogojev (se vodi v skladu z določbami zakona, ki ureja splošni upravni postopek) in vodenje registra učnih mest ter njegovo vsebino.

K 7. členu (dodan nov 22. a člen)

Določbe novega 22.a člena so bile do sedaj urejene v podzakonskem predpisu in se sedaj prenašajo v zakon. Člen določa, kje se preizkus opravlja in koliko časa velja potrdilo o opravljenem preizkusu. Kdor se želi vpisati v izobraževalni program, ki kot vpisni pogoj določa opravljen preizkus znanja ali nadarjenosti, opravlja preizkus na šoli, v katero se želi vpisati. Potrdilo o opravljenem preizkusu znanja in nadarjenosti velja eno šolsko leto na šoli, na kateri je opravil preizkus.

K 8. členu (sprememba 26. člena)

V sistemu poklicnega in strokovnega izobraževanja je poklicni tečaj namenjen pridobitvi prvega poklica za tiste dijake, ki so končali gimnazijo, niso pa opravili mature oziroma se njihovo izobraževanje ne nadaljuje v višjem ali visokem izobraževanju. S končanjem poklicnega tečaja, ki se zaključi s poklicno matura, si pridobijo srednjo strokovno izobrazbo in možnost vstopa na trg dela, pa tudi možnost za nadaljevanje izobraževanja v višjem oziroma v visokem strokovnem izobraževanju.

Z zakonom o poklicnem in strokovnem izobraževanju iz leta 2006 se je možnost opravljanja poklicnega tečaja razširila tudi na tiste, ki so končali katero izmed srednjih strokovnih šol. S tem se je odprla možnost, da se iz javnih sredstev financira ne samo pridobitev prvega poklica oziroma strokovne izobrazbe, ampak tudi nadaljnje prekvalifikacije.

Analiza vpisa v poklicni tečaj kaže, da se možnost prekvalifikacije zlorablja predvsem za pridobitev statusa dijaka. Sprememba 26. člena vrača poklicnemu tečaju njegovo sistemsko vlogo, pri čemer se dijaku zaključnega letnika izobraževalnega programa srednjega strokovnega izobraževanja v ničemer ne posega v pravico do dokončanja izobraževanja po tem programu, ki se konča s poklicno matura. K poklicni maturi je možno pristopati dokler traja veljavnost določenega izobraževalnega programa oziroma še 2 leti po njegovem izteku.

V izrednem izobraževanju ima izvajalec izobraževalnega programa vse možnosti prilagoditve izobraževalnega programa in lahko različno skrajšuje ali podaljšuje trajanje posameznih programskih enot, ko vpiše kandidata, ki se je predhodno že izobraževal v programih srednjega strokovnega izobraževanja, v izobraževalni program v skladu s predhodno doseženo ravni izobrazbe. S tem so na področju izrednega izobraževanja zagotovljene možnosti prekvalifikacije, ki so prilagojene vsakemu posamezniku posebej.

K 9. členu (sprememba 29. člena)

Predlog spremembe drugega odstavka 29. člena posega v dosedanje ureditev, ki določa, da je kandidat s posebnimi potrebami, ki se vključuje v izobraževanje v skladu z odločbo o usmeritvi, sprejet na šolo v izobraževalni program z omejitvijo vpisa ne glede na siceršnja merila za izbiro v primeru omejitve vpisa. Z novo rešitvijo bo kandidat s posebnimi potrebami še vedno ohranil prednost pri sprejemu, vendar pod pogojem, da izpolnjuje vse predpisane pogoje in je v skladu z merili dosegel najmanj 90 odstotkov točk, ki so potrebne za vpis (90 odstotkov od spodnje meje). Kajti odločbe o usmeritvi otrok s posebnimi potrebami že opredeljujejo prilagoditve in morebitno dodatno strokovno pomoč, ki osebam s posebnimi potrebami zagotavljajo možnost, da si pridobijo enakovreden izobrazbeni standard, kot ga predvidevajo izobraževalni programi. S prilagojenimi izobraževalnimi programi za področja poklicnega in strokovnega izobraževanja, ki omogočajo osebam s posebnimi potrebami pridobiti enakovreden izobrazbeni standard, se lahko prilagodijo predmetnik, organizacija, trajanje, način preverjanja in ocenjevanja znanja, način eksternega preverjanja znanja, napredovanje in časovna razporeditev pouka. S tem so osebam s posebnimi potrebami v izobraževalnem sistemu že zagotovljeni pogoji za doseganje enakega standarda znanja.

K 10. členu

Dopolnitev 30. člena je potrebna zaradi uskladitve z identično določbo Zakona o gimnazijah (Uradni list RS, št. 1/07 – uradno prečiščeno besedilo). S tem se zagotovi pravica kandidatov za vpis tako, da meril ni moč spreminjati v času, ko jih kandidati ne bi mogli več doseči. Dodana je tudi besedna zveza, ki določa, da se merila za izbiro upoštevajo ob omejitvi vpisa.

V izrednem izobraževanju merila za izbiro kandidatov določi izvajalec izrednega izobraževanja.

K 11. členu (spremenjena četrta in peti odstavek 31. člena)

Delodajalec mora zagotavljati minimalne pogoje glede delovnega prostora, opreme in dejavnosti, ki so potrebni za doseganje ciljev praktičnega usposabljanja z delom v skladu z izobraževalnim programom.

Minimalne pogoje določi ministrstvo, pristojno za izobraževanje na predlog subjektov, ki imajo javno pooblastilo podeljeno na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja, in jih objavi na svoji spletni strani.

K 12. členu (dodani novi 31.a člen)

Mentor mora imeti mojstrski, delovodski oziroma poslovodski izpit ali najmanj srednjo strokovno izobrazbo z ustreznega področja in pedagoško-andragoško usposobljenost po programu, ki ga predlaga Center Republike Slovenije za poklicno izobraževanje in sprejme Strokovni svet Republike Slovenije za poklicno in strokovno izobraževanje ter najmanj tri leta delovnih izkušenj z ustreznega področja. Izjemoma ima lahko mentor v srednjem poklicnem izobraževanju najmanj srednjo poklicno izobrazbo in najmanj pet let delovnih izkušenj s področja poklica, za katerega se izobražuje dijak, ter pedagoško-andragoško usposobljenost. Mentor ne more biti oseba, ki ji je

prepovedano sklepanje delovnega razmerja oziroma opravljanje dela na področju vzgoje in izobraževanja po zakonu, ki ureja organizacijo in financiranje vzgoje in izobraževanja.

K 13. členu (dodata nova 32.a in 32.b člen)

Določbi novih 32.a in 32.b sta bili do sedaj urejeni v podzakonskem predpisu in se sedaj prenašajo v zakon. Členi urejajo nosilce in postopek verifikacije učnih mest, vsebino registra učnih mest in vzpostavitev enovitega registra učnih mest na državni ravni.

Za verifikacijo učnih mest je pristojna zbornica, ki ima javno pooblastilo na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja, za verifikacijo učnih mest za regulirane poklice pa je pristojno ministrstvo, pristojno za posamezni regulirani poklic. Verificirajo se učna mesta v srednjem poklicnem izobraževanju, v srednjem strokovnem pa če je z izobraževalnim programom določenih vsaj 14 tednov praktičnega usposabljanja z delom. V nižjem poklicnem izobraževanju se učna mesta ne verificirajo. Določbe tega zakona, ki veljajo za verifikacijo učnih mest, se uporabljajo tudi za verifikacijo vajeniških učnih mest pri delodajalcih, ki izvajajo praktično usposabljanje z delom za vaje.

Postopek verifikacije se vodi v skladu z določbami zakona, ki ureja splošni upravni postopek.

Izpolnjevanje minimalnih pogojev delovnega prostora, opreme in dejavnosti lahko v postopku verifikacije ugotavlja le oseba, ki izpolnjuje izobrazbene pogoje za mentorja, pri čemer se pedagoško-andragoška usposobljenost ne upošteva kot izobrazbeni pogoj.

Zbornica po ustrezno izpeljanem ugotovitvenem postopku izda delodajalcu odločbo o izpolnjevanju pogojev za izvajanje praktičnega usposabljanja z delom in vodi evidenco izdanih odločb. Podatke o delodajalcih, ki so si pridobili odločbo o izpolnjevanju pogojev vodi pristojna zbornica v elektronski obliki v javnem registru učnih mest, ki so na voljo v aktualnem šolskem letu. Aktualno šolsko leto pomeni, da morajo biti v tekočem šolskem letu v registru objavljena prosta učna mesta tako za tekoče šolsko leto (za primer, če dijak zamenja delodajalca v času izobraževanja) kot tudi za prihodnje šolsko leto; slednje je aktualno predvsem v času ko pričnejo teči postopki za vpis v prihodnje šolsko leto.

Centralni register učnih mest (v nadaljnjem besedilu: centralni register), ki vsebuje podatke o prostih učnih mestih (tudi vajeniških), vzpostavi, vodi, vzdržuje in nadzoruje javni zavod, pristojen za strokovne naloge na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja. Zbornica poleg registra učnih mest vodi tudi razvid vajeniških učnih mest (v skladu z Zakonom o vajeništvu), pri čemer register učnih mest vsebuje vse podatke potrebne za izvajanje praktičnega usposabljanja z delom po tem zakonu in zakonu, ki ureja vajeništvo. Podatke za centralni register za posamezno šolsko leto zagotavljajo pristojne zbornice, za učna mesta za regulirane poklice pa ministrstvo, pristojno za posamezni regulirani poklic.

K 14. členu (sprememba 35. člena)

Ta člen opredeljuje register učnih pogodb, ki jo vodi pristojna zbornica. Podatki iz registra se zbirajo, obdelujejo, shranjujejo in posredujejo za potrebe zbornic in ministrstva, pristojnega za izobraževanje, ter javnega zavoda, pristojnega za strokovne naloge na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja.

K 15. členu (sprememba 46. člena)

Ta člen opredeljuje status dijaka, ki se ga pridobi z vpisom v redno izobraževanje po izobraževalnih programih poklicnih in strokovnih šol.

Predlagana sprememba omejuje trajanje rednega izobraževanja na čas trajanja izobraževalnega programa, ki se lahko zaradi ponavljanja letnika ali prestopa v drug izobraževalni program podaljša največ za eno šolsko leto. Še za dve šolski leti se status dijaka lahko podaljša dijakom iz 49. člena zakona. Izjemoma se trajanje statusa lahko podaljša še za eno šolsko leto, če dijak, ki je v srednjem strokovnem izobraževanju že ponavljal, prestopi v izobraževalni program, ki se zaključi z zaključnim izpitom.

V tako določen skupni obseg trajanja izobraževanja se posamezniku vštevajo vse izobraževanje v statusu dijaka v srednješolskem izobraževanju (tako izobraževanja po tem zakonu kot tudi izobraževanja po zakonu, ki ureja gimnazijsko izobraževanje).

Tako lahko dijak, ki posameznega letnika izobraževalnega programa ni uspešno zaključil, ponavlja letnik, če pred tem že ni ponavljal v kateremkoli programu nižjega poklicnega ali srednjega poklicnega ali srednjega strokovnega ali gimnazijskega izobraževanja, ali pred tem že ni zamenjal izobraževalnega programa (in pri tem ni napredoval v višji letnik). Lahko tudi zamenja izobraževalni program nižjega poklicnega ali srednjega poklicnega ali srednjega strokovnega izobraževanja, če pred tem že ni zamenjal izobraževalnega programa (in pri tem ni napredoval v višji letnik) ali ponavljal v kateremkoli programu nižjega poklicnega ali srednjega poklicnega ali srednjega strokovnega ali gimnazijskega izobraževanja. Možnost pa ima tudi nadaljevati v izrednem izobraževanju.

Ta člen omejuje pravico do rednega izobraževanja po že zaključenem izobraževanju za pridobitev srednje izobrazbe, določene z zakonom o gimnazijskem izobraževanju ali poklicne ali srednje strokovne izobrazbe, določene s tem zakonom. Z omejitvijo časa trajanja rednega izobraževanja se povečuje učinkovitost izobraževanja na tej ravni, hkrati pa se usklajuje z zakonodajo na področju višješolskega in visokošolskega izobraževanja. Določba o poklicnem tečaju je prenesena iz 62. člena.

K 16. členu (dodan nov 46.a člen)

Za 46. členom se doda nov 46.a člen, v katerem so opredeljene pravice in dolžnosti dijaka v času organiziranega izobraževalnega dela v šoli, in sicer pravica in dolžnost prisostvovanja pri pouku in drugih oblikah izobraževalnega dela šole, način obveščanja in opravičevanja odsotnosti od pouka in razlogi zaradi katerih se dijaku lahko prepove prisotnost pri pouku.

Ena temeljnih pravic in dolžnosti dijaka je, da prisostvuje pri pouku, kar pomeni, da je od pouka lahko odsoten le iz opravičenih razlogov.

K 17. členu (sprememba 47. člena)

Po predlagani spremembi lahko dijak, skladno z izbirnostjo, ki je določena v programu, izbira med različnimi predmeti ali moduli v okviru izobraževalnega programa po katerem se izobražuje, in sicer na svoji šoli, v skladu z organizacijskimi možnostmi pa tudi na drugi šoli. Navedeno velja tudi v primerih, ko se dijak izobražuje po izobraževalnem programu, ki omogoča izbiro predmetov ali modulov tudi iz drugih izobraževalnih programov. Šoli, v katerih se dijak izobražuje, se dogovorita, kako bo dijak izpolnjeval svoje obveznosti.

Dosedanja rešitev je sicer omogočala vzporedno izobraževanje v kateremkoli srednješolskem programu, ki pa se v praksi ni nikoli izvajalo, saj je taka oblika izobraževanja možna le v glasbenem izobraževanju. Za te dijake se pouk in druge aktivnosti v glasbenih šolah večinoma izvajajo v popoldanskem času.

Zato se z dopolnitvijo tega člena ureja možnost vzporednega izobraževanja le v delu programa umetniške gimnazije glasbene in plesne smeri, kar pomeni, da opravlja obveznosti le iz vseh strokovnih predmetov tega programa. Namen te rešitve je, da se dijaku, ki ni vpisan v program umetniške gimnazije, omogoči razvoj njegove glasbene in baletne nadarjenosti.

Dijak se lahko redno izobražuje v vzporednem izobraževalnem programu samo v času trajanja statusa dijaka v osnovnem programu, v katerega je vpisan in po katerem opravlja vse obveznosti programa. Zaradi vzporednega izobraževanja pa se mu status dijaka lahko podaljša še za dve leti.

K 18. členu (sprememba 51. člena)

Dijak lahko prestopi v drug izobraževalni program nižjega poklicnega ali srednjega poklicnega ali srednjega strokovnega izobraževanja, če pred tem še ni prestopil v drug izobraževalni program (in pri tem ni napredoval v višji letnik) ali ponavljal. Izjemoma lahko dijak, ki se izobražuje v programu srednjega strokovnega izobraževanja prestopi v isti letnik izobraževalnega programa, ki se zaključí z zaključnim izpitom tudi če je pred tem že ponavljal v kateremkoli programu nižjega poklicnega ali srednjega poklicnega ali srednjega strokovnega ali gimnazijskega izobraževanja.

Razširjena je tudi določba o priznavanju predhodno pridobljenega znanja, in sicer bodisi formalno pridobljenega znanja, ki ga dijak lahko izkazuje z javno listino bodisi neformalno pridobljenega znanje, ki ga dijak lahko izkazuje z dokazilom, izpitom ali na drug način.

K 19. členu (sprememba 52. člena)

Predlagana dopolnitev 52. člena omejuje ponavljanje v okviru celotnega srednješolskega izobraževanja, kar pomeni, da dijak, ki posameznega letnika izobraževalnega programa ni uspešno zaključil, lahko ponavlja letnik, če pred tem še ni ponavljal v kateremkoli programu nižjega poklicnega ali srednjega poklicnega ali srednjega strokovnega ali gimnazijskega izobraževanja, ali pred tem že ni zamenjal izobraževalnega programa (in pri tem ni napredoval v višji letnik). Če dijak ob prestopu ne napreduje v višji letnik, se šteje, da je pravico do ponavljanja izrabil in se ne more več redno izobraževati. Določeno je tudi, da ni mogoče ponavljati poklicnega tečaja v okviru rednega izobraževanja.

Člen je dopolnjen z določilom, da dijak, ki ni opravil vseh obveznosti zaključnega letnika, dijak iz 49. člena tega zakona, dijak, ki se izobražuje po zakonu o vajeništvu in dijak poklicno tehniškega izobraževanja lahko opravljajo manjkajoče obveznosti v izobraževalnem programu tudi z izpiti ali na način vrednotenja in ocenjevanja pridobljenega znanja in spretnosti. Dijaku, ki ponavlja, opravljenega praktičnega usposabljanja z delom ni treba ponavljati. Dodana je rešitev za dijaka, ki bi moral ponavljati v izobraževalnem programu, ki ga šola ne izvaja več, javna veljavnost pa se mu še ni iztekla. Dijak lahko ponavlja le na drugi šoli, ki izobraževalni program še izvaja.

K 20. členu (dopolnitev 56. člena zakona)

Z dopolnitvijo tega člena se ureja postopek prepovedi prisotnosti dijaka pri pouku, vendar le v primeru, če ta z ravnanjem ogroža svoje življenje ali zdravje oziroma življenje ali zdravje drugih oseb, s tem, da je trajanje prepovedi omejeno na čas morebitne ogroženosti oziroma motenja pouka zaradi nevarnega ravnanja dijaka.

S prepovedjo prisotnosti dijaka pri pouku, ki je bila do sedaj urejena v podzakonskem predpisu (pravilnik o šolskem redu), kar ni bila ustrezna rešitev, saj bi morala biti ta vsebina urejena na zakonski ravni, se ustrezneje ureja postopanje šole zoper nevarno ravnanje dijaka. S tem ukrepom je šoli dana možnost, da v čim večji meri zagotovi varnost in zdravje vseh dijakov in drugih prisotnih ter nemoten potek pouka.

Šola o prepovedi prisotnosti pri pouku oziroma zasegu predmeta dijaku izda sklep najpozneje do konca pouka tistega dne.

Podrobnejša pravila v zvezi z vzgojnim delovanjem in ukrepanjem šole bodo še vedno določena v podzakonskem aktu in šolskih pravilih.

K 21. členu (dodan novi 56.a člen)

Z novim 56.a členom se določijo razlogi, zaradi katerih je dijak lahko izključen iz šole, in postopek izključitve. Dijak je lahko izključen iz šole le iz razlogov, navedenih v tem členu in po postopku, določenim s tem zakonom.

Dijaka se lahko izključi iz šole le zaradi najtežjih kršitev, ki so opredeljene v tem členu. Izključitev je časovno omejena. Traja praviloma do konca šolskega leta, največ pa še do konca naslednjega šolskega leta, če je bila kršitev storjena tik pred zaključkom pouka po šolskem koledarju.

Izključitev se lahko izreče pogojno, tako da se izvršitev izključitve odloži največ za eno leto. Šola lahko preklicke pogojno izključitev, če dijak v pogojnem obdobju stori enako ali drugo kršitev, opredeljeno v tem členu.

Uvedba postopka vzgojnega ukrepanja je časovno opredeljena. Postopek se lahko uvede v šolskem letu, v katerem je bila kršitev storjena, in sicer zaradi kršitev, določenih v prvih šestih alinejah prvega odstavka tega člena v treh mesecih od dneva, ko se je zvedelo za kršitev in dijaka, ki je kršitev storil, za kršitve iz zadnjih treh alinej prvega odstavka tega člena pa najpozneje v tridesetih dneh od dneva, ko se je izvedelo za kršitev in dijaka, ki je kršitev storil.

Razlogi in postopek izključitve iz šole so bili do sedaj urejeni v podzakonskem predpisu (pravilnik o šolskem redu). Ker pa izključitev iz šole posega v status dijaka, je primerneje to vsebino urediti na zakonski ravni.

K 22. členu (sprememba 57. člena)

S spremembo tega člena se natančneje ureja prilagajanje obveznosti iz izobraževalnega programa, pri čemer mora šola dijaku, ki se vzporedno izobražuje in dijaku, ki je pogosto ali daljši čas odsoten zaradi zdravstvenih razlogov prilagoditi opravljanje obveznosti.

Na enak način šola lahko prilagodi izvedbo pouka tudi nadarjenemu dijaku, perspektivnemu in vrhunskemu športniku, dijaku, ki se pripravlja na mednarodna tekmovanja v znanju ali na druge mednarodne izobraževalne in kulturne prireditve ter izmenjave, dijaku, ki se udeleži drugih športnih in kulturnih dejavnosti, dijaku, ki prihaja iz tujine ali iz drugih utemeljenih razlogov.

Tudi dijaku s posebnimi potrebami se lahko poleg prilagoditev, ki izhajajo iz njegove odločbe o usmeritvi, še dodatno prilagodi opravljanje obveznosti.

Dijakom, ki jih opredeljuje ta člen, se prilagoditve uredijo z osebnim izobraževalnim načrtom. Z dopolnitvijo je podana podlaga, da podrobnejša pravila o načinu prilagoditve opravljanja obveznosti iz izobraževalnega programa določi minister, kar do sedaj ni bilo predvideno.

K 23. členu (sprememba 59. člena)

V tem členu se podrobneje ureja bivanje v dijaškem domu, kar je bilo doslej urejeno v pravilniku, ki ureja bivanje v dijaških domovih. Pravico do bivanja in pravico do vključitve v dijaški dom ima dijak, ki se redno izobražuje. Za bivanje plačuje oskrbnino in z dijaškim domom sklene nastanitveno pogodbo, ki je z vidika medsebojnih pravic in dolžnosti velikega pomena. Kot novost so določena merila za izbiro kandidatov pri vpisu v dijaški dom. Določene so tudi dolžnosti in pravice dijaka ob izselitvi in izključitvi iz dijaškega doma ter opredeljen način zagotavljanja dijakove zasebnosti. Za ostale vsebine bivanja v dijaškem domu se smiselno uporabljajo določbe tega zakona, pogoji bivanja v dijaškem domu in način plačevanja oskrbnine ter pravice in dolžnosti drugih oseb, ki bivajo v dijaškem domu, pa se lahko uredijo v internem aktu dijaškega doma.

K 24. členu (sprememba 66. člena)

Teoretični pouk za dijake lahko obsega, brez športne vzgoje in italijanščine v šolah s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri, največ 30 ur tedensko, obseg vseh oblik izobraževalnega dela pa ne sme presegati 36 ur tedensko.

K 25. členu (sprememba 67. člena)

S spremembo prvega odstavka se določi enoten začetek šolskega leta.

Drugi odstavek se črta, ker izredno izobraževanje poteka skladno z osebnim izobraževalnim načrtom za posameznega udeleženca in ne po šolskih letih.

K 26. členu (sprememba 74. člena zakona)

Besedilo člena je dopolnjeno z določbo o izdaji spričevala in priloge k spričevalu.

V skladu z Odločbo št. 2241/2004 ES Evropskega parlamenta in Sveta Evrope z dne 15. 12. 2004 se v državah članicah uvaja dokument Europass priloga k spričevalu, ki služi kot pripomoček za lažje razumevanje posameznikove strokovne in poklicne usposobljenosti. Ker je izdana v slovenskem jeziku in enem od jezikov Evropske unije omogoča lažje in hitrejše vrednotenje posameznikovih kvalifikacij doma in v tujini.

Priloga k spričevalu spremlja spričevalo o zaključenem poklicnem in srednjem strokovnem izobraževanju ter opisuje usposobljenost in kvalifikacije, ki jih je imetnik listine pridobil, ko se je izobraževal v izobraževalnem programu. Prilogo k spričevalu izda šola, ki je izdala spričevalo o zaključenem nižjem ali srednjem poklicnem in srednjem strokovnem izobraževanju. Vsebinsko Priloge k spričevalu predpiše minister, pristojen za izobraževanje.

K 27. členu (sprememba 85. člena)

V 85. členu so globe za opredeljene prekrške namesto v tolarskih zneskih izražene v evrih.

Na novo se opredelijo prekrški, ki se jih sankcionira z globo, in sicer se z globo sankcionira:

- kršitev vpisnega postopka, če se ta ne izvede v skladu z določbami tega zakona in izobraževalnega programa ter podzakonskega predpisa, ki ureja vpisni postopek,
- kršitev meril, ki so prav tako določena v podzakonskem aktu,
- podaljšanje statusa dijaka, ki se ne izvede v skladu z določbami tega zakona (ne upošteva razlogov za podaljšanje in trajanje),
- neutemeljena izključitev dijaka oziroma se sankcionira neupoštevanje določb tega zakona pri odločanju o razlogih za izključitev,
- če šola ne izda dijaku predpisane javne listine o uspehu na predpisan način in v predpisanih rokih,
- če šola ne pripravi oziroma ne izvaja osebnega izobraževalnega načrta, ki ga mora pripraviti v skladu z določbami tega zakona in podzakonskega akta za dijaka.

Z globo se za prekršek kaznuje tudi zbornica in odgovorna oseba zbornice, če:

- krši določila zakona o izdajanju odločbe o izpolnjevanju pogojev za izvajanje praktičnega usposabljanja dela,
- ne posreduje podatkov v centralni register učnih mest,
- ne vodi evidence učnih pogodb.

Dodana je tudi določba, ki prekrškovni organ pooblašča, da v hitrem postopku lahko izreče globo tudi v znesku, ki je višji od najnižje, predpisane za kršitev predpisov, ki so kompleksni in vsebujejo več določb, kot so določbe v zvezi z vpisnim postopkom in pripravo ter izvajanjem osebnega izobraževalnega načrta.

K 28. členu (sprememba 86. člena)

V 86. členu se evidenca dopolni s podatki, ki jih vodijo dijaški domovi v zvezi z nastanitvijo (dopolnjen drugi odstavek).

Za izvajanje zakona bodo šole ob prijavi kandidata za vpis morale ugotovljati ali le-ta ni predhodno že izrabil pravice do izobraževanja v statusu dijaka v smislu skupnega števila let (novi peti odstavek). Za ta namen bodo imele vpogled v vse uradne evidence, iz katerih je podatek o predhodnem izobraževanju razviden, pretežno so to:

- Centralna evidenca udeležencev izobraževanja, v kateri bodo preverile kandidatovo predhodno izobraževanje v statusu dijaka ali študenta višje strokovne šole, in sicer od njene vzpostavitve dalje;
- evidenčni in analitski informacijski sistem visokega šolstva v Republiki Sloveniji (e-VŠ), v kateri bodo ugotovljale, ali je imel kandidat že status študenta oziroma ali je celo diplomiral;
- evidenc Državnega izpitnega centra, v katerih bodo ugotovljale, ali je kandidat kadarkoli od začetka izvajanja splošne in poklicne mature ter zaključnega izpita, le-te že opravljal.

Prehodne določbe

K 29. členu (uskladitev podzakonskih predpisov)

Podzakonski predpisi iz 27. člena (razpis za vpis), 30. člena (merila za izbiro), 31. člen (pogoji za izvajanje praktičnega usposabljanja z delom), 57. člena (prilagajanje izobraževanja), 59. člena (bivanje v dijaškem domu) in 86. člena (sezname evidenc z osebnimi podatki) se uskladijo s tem zakonom do začetka uporabe tega zakona.

K 30. členu (verifikacija učnih mest)

S tem členom je določeno, da učnih mest, ki so bila verificirana do uveljavitve tega zakona, ni potrebno ponovno verificirati.

K 31. členu (centralni register učnih mest)

Centralni register učnih mest se vzpostavi do 31. 12. 2018.

K 32. členu (uveljavljanje pravic iz statusa)

S to določbo se določa uveljavljanje pravic iz statusa dijaka v smislu določanja skupnega obsega trajanja teh pravic za dijake, ki so ob uveljavitvi tega zakona že v procesu rednega in neprekinjenega izobraževanja. Dijak, ki je bil v letu pred uveljavitvijo tega zakona že vpisan v srednješolsko izobraževanje in z njim neprekinjeno nadaljuje po uveljavitvi tega zakona, ima pravico dokončati izobraževanje v statusu dijaka v skladu s tem zakonom. Za ta namen ima na voljo toliko let, kolikor mu še manjka letnikov do zaključka izobraževalnega programa, v katerega je vpisan. Do ponavljanja pa ima pravico le, če pred uveljavitvijo tega zakona še ni ponavljal ali prestopil v drug izobraževalni program in pri tem ni napredoval v višji letnik.

Za osebo, ki ob uveljavitvi tega zakona nima statusa dijaka, veljajo določbe tega zakona v celoti. Oseba, ki je pred šolskim letom 2018/2019 prekinila s srednješolskim izobraževanjem, se ob upoštevanju določbe o trajanju izobraževanja v statusu dijaka iz 46. člena tega zakona, lahko izobražuje v statusu dijaka samo še toliko let, kolikor jih še ni koristila pred uveljavitvijo tega zakona. Do ponavljanja pa ima pravico le, če pred uveljavitvijo tega zakona še ni ponavljala ali prestopila v drug izobraževalni program in pri tem ni napredovala v višji letnik. Tudi za osebo, ki je pred šolskim letom 2018/2019 že uspešno zaključila srednješolski izobraževalni program, velja določba 46. člena tega zakona, ki določa, da se lahko vpiše samo v srednješolski izobraževalni program, ki nima istega vpisnega pogoja, določenega za vpis v srednješolski izobraževalni program, ki ga je že zaključila. Enako velja za osebe, ki so si pridobile srednješolsko izobrazbo v tujini.

K 33. členu (začetek uveljavitve in uporabe zakona)

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, uporabljati pa se začne 1. septembra 2018, razen spremenjenega 31. člena in novih 31. a, 31. b in 31. c členov zakona, ki se začnejo uporabljati 3. decembra 2017.

V. ČLENI, KI SE SPREMINJAJO

2. člen (cilji)

Poklicno in strokovno izobraževanje ima nalogo, da:

- na mednarodno primerljivi ravni posreduje znanje, spretnosti in poklicne zmožnosti, ki so potrebne za opravljanje poklica in za nadaljnje izobraževanje,
- spodbuja vseživljenjsko učenje,
- izobražuje za trajnostni razvoj,
- razvija samostojno kritično presojanje in odgovorno ravnanje,
- razvija sposobnost za razumevanje in sporočanje v slovenskem jeziku na območjih, ki so opredeljena kot narodno mešana, pa tudi v italijanskem oziroma v madžarskem jeziku,
- spodbuja zavest o integriteti posameznika,
- razvija zavest o državni pripadnosti in narodni identiteti in védenja o zgodovini Slovenije in njeni kulturi,
- vzgaja za odgovorno varovanje svobode, za strpno in miroljubno sožitje ter spoštovanje soljudi,
- razvija in ohranja lastne kulturne tradicije in seznanja z drugimi kulturami in civilizacijami,
- omogoča vključevanje v evropsko delitev dela,
- razvija pripravljenost za vzpostavljanje svobodne demokratične in socialno pravične države,
- vzbuja zavest odgovornosti za naravno okolje in lastno zdravje,
- razvija zavest o pravicah in odgovornostih človeka in državljana,
- razvija nadarjenosti in usposabljanje za doživljanje umetniških del in za umetniško izražanje.

5. člen (izvajanje izobraževalnih programov)

Nižje in srednje poklicno izobraževanje izvajajo šole skupaj z gospodarsko družbo oziroma s samostojnim podjetnikom posameznikom ali s posameznikom, ki samostojno opravlja dejavnost (v nadaljnjem besedilu: delodajalec).

Srednje strokovno izobraževanje izvajajo šole skupaj z delodajalcem, če je z izobraževalnim programom določeno praktično usposabljanje z delom.

7. člen (izobraževanje pod enakimi pogoji)

Državljeni oziroma državljanke (v nadaljnjem besedilu: državljani) Republike Slovenije in državljani drugih držav članic Evropske unije imajo pravico do poklicnega oziroma strokovnega izobraževanja pod enakimi pogoji.

Slovinci oziroma Slovenke (v nadaljnjem besedilu: Slovenci) brez slovenskega državljanstva se lahko poklicno oziroma strokovno izobražujejo pod enakimi pogoji kot državljani Republike Slovenije.

Slovinci brez slovenskega državljanstva po tem zakonu so potomci oziroma potomke staršev slovenske narodnosti do tretjega kolena v ravni črti.

Tuji državljani se lahko poklicno oziroma strokovno izobražujejo v Republiki Sloveniji pod enakimi pogoji kot državljani Republike Slovenije, kadar se izobražujejo po načelu vzajemnosti, sicer pa morajo plačati stroške izobraževanja.

V skladu z mednarodnimi pogodbami minister za vsako šolsko leto lahko določi število vpisnih mest za tuje državljane, ki se po načelu vzajemnosti poklicno oziroma strokovno izobražujejo.

10. člen (programi izpopolnjevanja in usposabljanja)

Program izpopolnjevanja oziroma usposabljanja omogoča poglobljanje in razširjanje strokovnih znanj in spretnosti ter poklicnih zmožnosti. Tak program se upošteva pri potrjevanju neformalno pridobljenega znanja pri pridobitvi izobrazbe in v postopku pridobivanja nacionalne poklicne kvalifikacije v skladu s tem zakonom in drugimi predpisi.

Če je z zakonom določeno, da se po programih iz prejšnjega odstavka pridobi javna listina, se tak program oblikuje v skladu s poklicnim standardom in sprejme po postopku, določenem za sprejem izobraževalnih programov.

14. člen (vrednotenje s kreditnimi točkami)

Izobraževalni program se ovrednoti s kreditnimi točkami. Kreditna točka je merska enota za vrednotenje vseh oblik dela, ki ga mora opraviti povprečen dijak za doseganje ciljev izobraževalnega programa.

Ovrednotijo se vse oblike izobraževalnega dela: pouk, individualno delo (sprotno učenje, samostojno delo z literaturo, seminarske naloge, projektno delo in podobno), organizirana priprava na izpite in delo, potrebno za izdelek, storitev ali nastop, ki je sestavni del zaključka izobraževanja.

Z eno kreditno točko se ovrednoti 25 ur izobraževalnega dela, opredeljenega v prejšnjem odstavku. Izobraževalni program s kreditnimi točkami ovrednoti pristojni strokovni svet, pri čemer izobraževalni program za pridobitev:

- nižje poklicne izobrazbe omogoča pridobiti 120 kreditnih točk,
- srednje poklicne izobrazbe od 180 do 240 kreditnih točk,
- srednje strokovne izobrazbe od 240 do 300 kreditnih točk,
- poklicno-tehniškega izobraževanja 120 kreditnih točk,
- program poklicnega tečaja od 60 do 90 kreditnih točk.

Z mojstrskim, delovodskim oziroma poslovodskim izpitom se pridobi 60 kreditnih točk.

Zaradi mednarodne primerljivosti lahko pristojni strokovni svet določi tudi drugačno število ur izobraževalnega dela za eno kreditno točko in s tem povezano ovrednotenje posameznih izobraževalnih programov iz tega člena.

19. člen (podeljevanje javnih pooblastil)

Zbornice, ki so reprezentativne v skladu z zakonom, ki ureja gospodarske zbornice, in v katere je združeno najmanj 30% vseh gospodarskih subjektov, ki se po zakonu vanjo lahko včlanijo, in poslovna združenja ter gospodarske družbe, ki jim minister podeli javno pooblastilo na podlagi razpisa, izvajajo naslednje naloge:

- izvajajo mojstrske delovodske oziroma poslovodske izpite v skladu z zakonom in drugimi predpisi,
- ugotavljajo izpolnjevanje pogojev za izvajanje praktičnega usposabljanja z delom,
- vodijo registre učnih mest za praktično usposabljanje dijakov z delom in sklenjenih individualnih pogodb oziroma kolektivnih učnih pogodb,
- opravljajo strokovni nadzor nad izvajanjem praktičnega usposabljanja z delom,
- organizirajo opravljanje vmesnih preizkusov,
- v sodelovanju s šolami izvajajo opravljanje praktičnega dela zaključnih izpitov oziroma poklicne mature.

V razpisu iz prejšnjega odstavka se določijo pogoji, ki jih mora izpolnjevati nosilec javnega pooblastila.

Kot pogoji se določijo:

- reprezentativnost članstva v zbornici oziroma poslovnega združenja,
- kadrovske in materialne pogoje oziroma organiziranost strokovnih služb,
- organizacija oziroma pokritost celotnega območja države,
- drugi pogoji.

Pogoje, ki jih morajo izpolnjevati delodajalci za izvajanje praktičnega usposabljanja z delom in postopek ugotavljanja pogojev ter postopek vodenja registra ter njegovo vsebino, podrobneje predpiše minister.

Za področja reguliranih poklicev, oziroma, če ni pooblaščen zbornice ali drugega pooblaščenega izvajalca iz prvega odstavka tega člena, izvaja naloge iz tega člena pristojno ministrstvo.

26. člen (poklicni tečaj)

V poklicni tečaj se lahko vključi, kdor je uspešno zaključil četrti letnik gimnazije ali zaključni letnik izobraževalnega programa za pridobitev srednje strokovne izobrazbe in izpolnjuje druge, z izobraževalnim programom določene pogoje.

29. člen (omejitev vpisa)

Število dijakov, ki jih šola vpiše v začetni letnik, se lahko za posamezno šolsko leto omeji, če je število prijavljenih kandidatov bistveno večje, kot so kadrovske in prostorske zmogljivosti šole.

Omejitev iz prejšnjega odstavka ne veljajo za kandidate s posebnimi potrebami, ki izpolnjujejo vse splošne in posebne vpisne pogoje in se vključujejo v izobraževanje v skladu z odločbo o usmeritvi.

Šola si mora k sklepu o omejitvi vpisa pridobiti soglasje ministra.

30. člen (merila za izbiro)

Pri izbiri kandidatov se upoštevajo njihovi učni uspehi v predhodnem izobraževanju, rezultati državnih tekmovanj v znanju ter znanja oziroma spretnosti, ki so pomembne za uspešno izobraževanje oziroma opravljanje določenega poklica.

Ob upoštevanju meril iz prejšnjega odstavka imajo prednost kandidati, ki imajo sklenjeno individualno učno pogodbo. Merila za izbiro kandidatov določi minister na predlog pristojnega strokovnega sveta.

31. člen (praktično izobraževanje)

Praktično izobraževanje v poklicnem in strokovnem izobraževanju se izvaja kot praktični pouk oziroma praktično usposabljanje z delom.

V šoli se izvaja praktični pouk, pri delodajalcu pa praktično usposabljanje z delom. Skupni obseg praktičnega pouka in praktičnega usposabljanja z delom se določi z izobraževalnim programom.

Kmetijske šole lahko izvajajo praktično usposabljanje z delom na šolskem posestvu.

Pogoje za izvajanje praktičnega usposabljanja z delom, ki jih mora izpolnjevati delodajalec, določi minister v sodelovanju s socialnimi partnerji.

Za regulirane poklice določi pogoje iz prejšnjega odstavka pristojni minister.

35. člen (pogoji za delodajalca)

Delodajalec lahko sklene učno pogodbo, če:

- ima ustrezne delovne prostore in opremo,
- njegovo poslovanje obsega dejavnost poklica, za katerega se dijak izobražuje,
- ima ustrezno izobrazbo oziroma ima zaposlenega delavca z ustrezno izobrazbo, ki bo mentor dijaku na praktičnem usposabljanju z delom za opravljanje poklica, za katerega se dijak izobražuje.

Delovni prostori iz prve alineje prejšnjega odstavka se ne zahtevajo za dejavnosti, ki se po posebnih predpisih lahko opravljajo brez delavnic.

46. člen (dijak srednje šole)

Kdor se vpiše v šolo, da bi se izobraževal po izobraževalnih programih za pridobitev poklicne oziroma srednje strokovne izobrazbe, je dijak.

47. člen (izbirnost in vzporedno izobraževanje)

Dijak ima pravico, da se hkrati izobražuje po več izobraževalnih programih.

Dijak lahko izbira med predmeti oziroma moduli v skladu z izobraževalnim programom. Šola mu pri tem svetuje, da izpolni pogoje za pridobitev izobrazbe oziroma poklicne kvalifikacije.

Šola dijaku omogoči, da opravlja obveznosti tudi po modulih, ki jih izvajajo druge šole. Šole z dogovorom uskladijo način izpolnjevanja obveznosti dijaka na posamezni šoli.

51. člen (prestop)

Dijak ima med izobraževanjem pravico prestopiti v drugo šolo. Ravnatelj šole, v katero želi dijak prestopiti, določi, katere obveznosti mora opraviti, da bi lahko nadaljeval izobraževanje in roke, v katerih mora te obveznosti izpolniti. Pri tem se upoštevajo kreditne točke, ki si jih je dijak pridobil v predhodnem izobraževanju.

52. člen (ponavljanje)

Dijak, ki do konca šolskega leta ni opravil obveznosti iz izobraževalnega programa, lahko enkrat ponavlja letnik v istem izobraževalnem programu, nato pa lahko nadaljuje v izrednem izobraževanju.

V primeru iz prejšnjega odstavka lahko dijak v zaključnem letniku izpolni manjkajoče obveznosti tudi z opravljanjem izpitov.

56. člen (odgovornost dijakov in vzgojni ukrepi)

Za kršitev dolžnosti in za neizpolnjevanje obveznosti se po določbah tega zakona in splošnih aktov šole dijaku lahko izrečejo naslednji vzgojni ukrepi: opomin, ukor in izključitev iz šole, lahko pa se namesto njih izrečejo drugi ukrepi: pobotanje oziroma poravnava konflikta, poprava škodljivih posledic njegovega ravnanja, izvršitev nekega neobveznega dobrega dela oziroma naloge, izvršitev nalog in obveznosti izven načrtovanega časa (alternativni ukrepi), če se dijak s tem strinja.

Izključitev iz šole se lahko za najtežje kršitve dolžnosti oziroma za ponavljajoče se neizpolnjevanje obveznosti izreče največ za dve leti.

Podrobnejše določbe o odgovornostih dijakov, o postopku in načinu izrekanju vzgojnih ukrepov, o šolskem redu predpiše minister.

57. člen (posebne pravice dijakov)

Dijakom, ki se vzporedno izobražujejo, perspektivnim in vrhunskim športnikom in dijakom, ki se pripravljajo na mednarodna tekmovanja v znanju ali na drugih mednarodnih izobraževalnih ali kulturnih prireditvah ter izmenjavah, se lahko prilagodi opravljanje obveznosti iz izobraževalnega programa, na način, ki ga določi minister.

59. člen (bivanje v dijaškem domu)

Dijak, ki izpolnjuje predpisane pogoje, ima pravico bivanja v dijaškem domu.

Pogoje in merila ter postopek sprejema v dijaški dom določi minister.

66. člen (obremenitev)

Organizirano izobraževalno delo obsega:

- teoretični pouk z vajami,
- praktični pouk,
- praktično usposabljanje z delom,
- interesne dejavnosti,
- strokovne ekskurzije,
- samostojno delo dijakov,
- drugo izobraževalno delo, ki ga določa izobraževalni program.

Teoretični pouk za dijake lahko obsega, brez športne vzgoje, največ 30 ur tedensko, obseg vseh oblik izobraževalnega dela pa ne sme presegati 36 ur tedensko.

67. člen (šolsko leto)

Šolsko leto se začne 1. septembra ali 1. marca in se konča za dijake, ki so začeli šolsko leto 1. septembra, 31. avgusta, za dijake, ki so začeli šolsko leto 1. marca, pa 28. februarja naslednje leto.

Šolsko leto za izredno izobraževanje določi šola, tako da so dijakom zagotovljene možnosti dokončanja izobraževanja v rokih iz prejšnjega odstavka.

Organizirano izobraževalno delo za dijake traja največ 42 tednov v šolskem letu.

Razporeditev pouka, pouka proste dneve in trajanje ter razporeditev šolskih počitnic določi minister s šolskim koledarjem.

74. člen (dokončanje izobraževanja)

Nižje in srednje poklicno izobraževanje se zaključi z zaključnim izpitom, s katerim se ugotavlja dijakovo znanje, ki je pomembno za življenje in delo, za nadaljnje izobraževanje ter njegov poklicni in osebni razvoj.

Zaključni izpit lahko opravlja, kdor je uspešno končal zaključni letnik izobraževalnega programa za pridobitev nižje oziroma srednje poklicne izobrazbe oziroma kdor je dosegel predpisano število kreditnih točk in je opravil druge, z izobraževalnim programom določene obveznosti.

Zaključni izpiti se lahko opravljajo največ trikrat v letu. Izobraževalni programi, po katerih se pridobi srednja strokovna izobrazba, se zaključijo s poklicno maturo. S poklicno maturo se ugotavlja dijakovo znanje v skladu s cilji, določenimi z izobraževalnimi programi, ki so pomembni za življenje in poklicno delo ter za višji oziroma visokošolski študij.

Poklicno maturo ureja posebni zakon.

85. člen (prekrški)

Z globo od 300.000 do 1.000.000 tolarjev se kaznuje za prekršek šola in s 30.000 tolarjev odgovorna oseba šole, če:

- ne upošteva soglasja ministra o obsegu vpisa (27. in 29. člen zakona),
- ne upošteva predpisanih meril za izbiro kandidatov v primeru omejitve vpisa (30. člen zakona),
- brez utemeljenih razlogov onemogoči prisotnost in sodelovanje dijaka pri vseh organiziranih oblikah vzgojno-izobraževalnega dela v šoli,
- dijaku ne izda predpisane šolske listine o uspehu.

Z globo 200.000 tolarjev se kaznuje za prekršek šola in z 20.000 tolarjev odgovorna oseba šole, če dijakov ne seznanj z dokumenti in podatki v zvezi z organizacijo in izvedbo vzgojno-izobraževalnega dela, ki so nujni za nemoten potek vzgoje in izobraževanja oziroma uresničevanje pravic in obveznosti v izobraževanju.

86. člen (sezname evidenc z osebnimi podatki)

Šole vodijo naslednje evidence z osebnimi podatki dijakov:

1. evidenco prijavljenih kandidatov za vpis,
2. evidenco vpisanih ter evidenco vpisanih po letnikih, oddelkih in skupinah v redovalnicah,
3. osebni list, ki se vodi za vsakega vpisanega od vključitve dokončanja izobraževanja oziroma do izpisa,
4. matično knjigo, ki obsega splošne podatke o vpisanih, o poteku njihovega izobraževanja od vključitve do končanja izobraževanja oziroma do izpisa,
5. evidenco podatkov o gibalnih sposobnostih in morfoloških značilnostih vpisanih,
6. zapisnike sej izpitnega odbora za zaključni izpit,
7. zapisnike zaključnih izpitov,
8. poročilo o zaključnem izpitu,
9. zapisnike o izpitih, ki obsegajo prijavo k izpitu, potek izpita in doseženo oceno,
10. evidenco o dijakih, ki jih obravnava svetovalna služba,
11. evidenco vpisanih, ki se izobražujejo izredno in evidenco kandidatov, ki opravljajo izpite,
12. evidenco o preverjanju in ocenjevanju znanja,
13. evidenco izdanih dokumentov o končanem izobraževanju.

Dijaški domovi vodijo evidence in dokumentacijo iz 1., 2. in 3. točke prejšnjega odstavka in podatke o premoženjskem stanju za dijake, ki pri plačilu oskrbnine uveljavljajo olajšavo.

Evidence iz 1. do 4., 6. do 9. ter 11. do 13. točke prvega odstavka tega člena obsegajo: osebno ime dijaka, enotno matično številko občana, spol, datum, kraj, občino in državo rojstva, stalno in začasno bivališče, državljanstvo ter predhodno pridobljeno izobrazbo.

Evidence iz 1. točke prvega odstavka tega člena, poleg podatkov iz prejšnjega odstavka, vsebujejo še podatke:

- o starših (osebno ime, prebivališče, telefonska številka),
- ime in sedež šole, kjer je prijavljeni končal zadnji razred oziroma letnik,
- ime izobraževalnega programa,
- zadnji uspešno končani razred oziroma letnik,
- o prvem tujem jeziku,
- o ocenah in drugih podatkih v skladu z merili za vpis v šole z omejitvijo vpisa in vpisnimi pogoji,
- o ponavljanju letnika,
- podatke o preusmeritvi v drug program,
- podatke o usmerjanju mladostnikov s posebnimi potrebami,
- o prenosu prijave,
- o programu, na katerega se prijavlja.

Evidenca iz 3. točke prvega odstavka tega člena, poleg podatkov iz tretjega odstavka tega člena, obsega še: podatke o splošnem učnem uspehu, o opravljenih izpitih, o napredovanju in dokončanju izobraževanja.

Evidenca iz 5. točke prvega odstavka tega člena, poleg podatkov iz tretjega odstavka tega člena, obsega še podatke: o gibalnih sposobnostih in morfoloških značilnostih dijaka, ki se nanašajo na telesno višino, voluminoznost telesa, hitrost alternativnih gibov, eksplozivno moč, koordinacijo gibanja telesa, fizično vzdržljivost trupa, gibljivost, mišično vzdržljivost ramenskega obroča in rok, sprintersko hitrost in vzdržljivost v submaksimalnem kontinuiranem naprežanju.

Podatki iz prejšnjega odstavka se zbirajo s soglasjem dijaka.

Evidenca iz 10. točke prvega odstavka tega člena, poleg podatkov iz tretjega odstavka tega člena, obsega še:

- družinsko in socialno anamnezo,

- razvojno anamnezo,
- diagnostične postopke,
- postopke strokovne pomoči,
- strokovna mnenja drugih inštitucij: centrov za socialno delo, zdravstvenih inštitucij, svetovalnih centrov oziroma vzgojnih posvetovalnic.

Osebne podatke iz 10. točke prvega odstavka tega člena svetovalna služba zbira v soglasju z dijakom, starši oziroma skrbniki dijakov. Če je dijak v družini ogrožen in ga je treba zavarovati, zadostuje soglasje dijaka.

Svetovalni delavci so dolžni podatke iz 10. točke prvega odstavka tega člena varovati kot poklicno skrivnost. Te podatke so kot poklicno skrivnost dolžni varovati tudi drugi strokovni delavci, ki so jim podatki posredovani zaradi narave njihovega dela.

Podrobnejše določbe o vsebini evidenc in dokumentacije iz tega člena določi minister.